

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

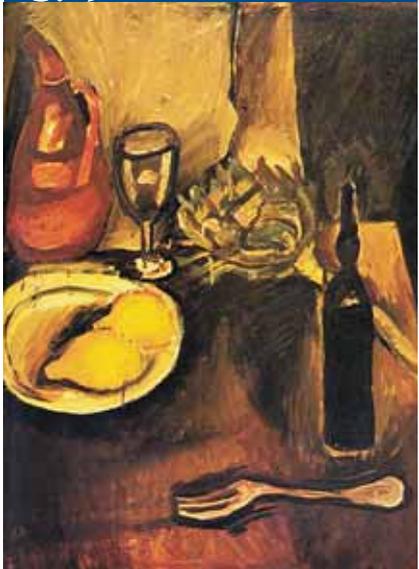
ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 6

С. 9

С. 15

С. 12

26 студзеня ў Замкавым комплексе «Мір» адбылося першае пасяджэнне Рэспубліканскага грамадскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

На здымку: з віцэ-прэм'ерам краіны Анатолем Тозікам і міністрам культуры Беларусі Паўлам Латушкам (у цэнтры) сваімі ўражанымі дзеляцца члены Савета Віктар Альшэўскі, Расціслаў Янкоўскі, Уладзімір Пракапцоў, Раман Матульскі, Міхаіл Баразна, Міхась Дрынеўскі, Мікалай Алданаў.

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 2, 4 – 5

Калі разам збіраюцца мэтры...

Першае пасяджэнне Рэспубліканскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў краіны адбылося ў абноўленым Мірскім замку. У старажытныя мury прыбыло больш за пяць дзясяткаў вядомых дзеячаў культуры і мастацтва — сапраўдных мэтраў і прафесіяналаў, якія ведаюць праблемы ў сваёй сферы знутры. Яны здатныя адчуць той самы творчы нерв сучаснай беларускай культуры і прапанаваць свае варыянты адказу на актуальныя пытанні сферы культуры, што патрабуюць вырашэння на высокім дзяржаўным узроўні. Каб скараціць шлях ад творцаў да ўладных структур, і быў створаны Рэспубліканскі савет.

Да пачатку афіцыйнага мерапрыемства творчая інтэлігенцыя атрымала магчымасць прайсціся па залах, якія не так даўно адкрылі свае дзверы турыстам. Пад час імправізаванага падарожжа праз стагоддзі гісторыі замка майстры культуры ацанілі працу рэстаўратораў і пазнаёміліся з новымі музейнымі экспазіцыямі.

І ўжо тады, у час своеасаблівага азнаямлення “тура” па знакавым аб’екце, гасці замка абмяркоўвалі сам факт стварэння такога кансультаўнага органа, як Савет па справах культуры і мастацтва. Гэта і сапраўды, адзначылі яго члены, сусветны падыход да развіцця духоўнай сферы жыцця грамадства. Невыпадкова прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў краіны з самага пачатку актыўна ўключыліся ў працу Савета. За тры гадзіны абмеркавання яны абзначылі шэраг настальных праблем і магчымых шляхаў да іх вырашэння.

Распачаў пасяджэнне сваім словам старшыня Савета — міністр культуры Павел Латушка. Усе прысутныя ў канферэнц-зале замка маглі ў рамках дыскусіі агучыць сваё бачанне далейшай працы новай кансультаўнай структуры і прапановы па развіцці айчынай культуры.

Вось што сказаў, у прыватнасці, міністр культуры, адкрываючы першае пасяджэнне.

“Дае жаданне жыць і ствараць...”

— “Як кожны народ мае сваю нацыянальную душу, так ён мае і свой асаблівы склад (стыль) творчасці, найбольш прыдатны да гэтай душы. Ёсць ён і ў нас, беларусаў, і мы мусіма звярнуцца да яго, каб улажыць што-небудзь сваё ў скарбніцу светавой культуры, каб улічыць у нашу пазію свежыя сокі, каб стаць бліжэй да душы роднага народа, лепі паталіць яе духоўную смагу і запраўды ўзяцца за вялікую працу: развіццё беларускай народнай культуры”.

Менавіта гэтымі словамі класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча, 120-годдзе з дня нараджэння якога мы азначаем сёлета, мне вельмі прыемна вітаць вас на ўнікальным аб’екце не толькі нашай краіны, але і сусветнага значэння: Мірскім замку — помніку, прызнаным UNESCO. Стварэнне гэтага аб’екта ў мінулым сведчыць аб узроўні развіцця нашай нацыі пяць стагоддзяў таму. Аднаўленне яго ў XXI стагоддзі — добры прыклад развіцця самасвядомасці беларускай нацыі сённяшняй.

Сёння культура з’яўляецца дзейным інструментам духоўнага выхавання грамадзян нашай дзяржавы.

Думаю, што ў ні ў кога з прысутных няма сумнення, што беларуская культура — самабытная, мае багатую спадчыну, шмат таленавітых мастакоў, музыкантаў, акцёраў, рэжысёраў, выканаўцаў і г. д.

Беларуская культура з’яўляецца часткай агульнаеўрапейскай культурнай прасторы, яна ўносіць важкі ўклад у сусветную культуру.

Адметнасць беларускай культуры — у яе еўрапейскасці, а еўрапейскасць падкрэслівае яе беларускасць.

Унікальнасць нашай культуры створана ўвабранымі ў яе традыцыямі, назапашанымі нашым народам. Мы ўзбагаціліся культурнымі здабыткамі нашых суседзяў з Усходу і Захаду і стварылі свой уласны падмурок. Падмурок мінулага нашай культуры акрэслівае ўзровень развіцця беларускай нацыі, што дае нам падставы і, адначасова, абавязак будаваць сённяшняю сучасную культуру ў непарыўным развіцці.

Нам не трэба ствараць легенды ўласнай гісторыі. Дастаткова проста падняць рэальна існуючы культурна-гістарычны пласт і на гэтай аснове працягваць будаўніцтва сучаснай беларускай культуры. Наша культура — шматпланавая і неардынарная, неадназначная і цікавая. Яна аптымістычная, дае жаданне жыць і ствараць.

Галоўным у культуры з’яўляецца людзі, якія працуюць на тэхнічна і самааддана, неаб’якава і творча для яе развіцця. Ва ўстановах культуры і мастацтва краіны працуе больш за 63 тысячы спецыялістаў. Сёння — добрая нагода сказаць ім “Вялікі дзякуй!” за самаадданую працу на карысць нашай культуры.

Не з чыстага ліста

У сістэме Міністэрства культуры налічваецца 9000 устаноў культуры.

Зразумела таксама, што мы пачынаем працу не з чыстага ліста. За апошні перыяд развіцця Беларусі, пры падтрымцы кіраўніцтва краіны, дзякуючы намаганням і прафесійнай аддасці работнікаў культуры ў нас зроблена вельмі многае, каб не толькі захаваша, але і больш поўна раскрыць назапашаны патэнцыял сферы.

Упершыню за ўсю гісторыю беларускай дзяржаўнасці былі прыняты законы, якія рэгламентуюць узаемаадносіны дзяржавы і культуры: “Аб культуры”, “Аб ахове гісторыка-культурнай

спадчыны”, “Аб бібліятэчнай справе”, “Аб музеях і Музейным фондзе”, “Аб народным мастацтве, народных промыслах (рамястах)” і іншыя.

Важным стымулам развіцця культуры стала стварэнне і дзейнасць фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. Пачалі праходзіць творчыя акцыі, якія маюць вялікі грамадскі рэзананс — уручэнне прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэмій дзеячам культуры і мастацтва, дзяржаўных прэмій... Дацягненню значных творчых поспехаў па-мастацку адораных дзяцей, таленавітай моладзі спрыяе дзейнасць спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Створаны адзіны Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, у якім налічваецца больш за 5300 аб’ектаў. Распачата рэальная праца па іх аднаўленні. Яскравымі прыкладамі з’яўляюцца завяршэнне рэстаўрацыі Аўгустоўскага канала, Камянецкай вежы, знакамітых палацаў у Гомелі і Крычаве, ратушы ў Шклове, Сафійскага сабора ў Полацку, былога калегіума езуітаў у Пінску.

Пачынаючы з 2000 года Беларусь прадстаўлена нацыянальнымі аб’ектамі ў прэстыжным Спісе сусветнай спадчыны UNESCO — Мірскім і Нясвіжскім замкамі, Геадэзічнай дугой Струвэ; нематэрыяльная спадчына — абрадам “Калядныя цары”.

Правядзенне рэспубліканскіх святаў — “Дажынак”, Дня беларускага пісьменства, — фестывалю і конкурсаў у рэгіёнах рэспублікі дазваляе канцэнтраваць матэрыяльныя і фінансавыя рэсурсы для вяртання аб’ектам спадчыны іх гістарычнай выявы.

Знакавымі падзеямі для культуры Беларусі цягам апошніх пяці гадоў з’явілася будаўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі, рэстаўрацыя Вялікага тэатра оперы і балета, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Беларускага дзяржаўнага цырка, Магілёўскага драматычнага тэатра, палаца Паскевічаў у Гомелі, палаца Пацёмкіна ў Крычаве.

Сфарміравалася сістэма міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных фестывалю, якіх штогод праходзіць па краіне 57. Фестывалі маюць глядацкую аўдыторыю больш за 1 млн. чалавек, не лічачы тэлевізійнай.

Адбыліся значныя дасягненні ў прафесійным мастацтве. Тэатральнае мастацтва Беларусі атрымала новы імпульс у стварэнні сцэнічных твораў, узбагачэнні беларускай тэатральнай скарбніцы яркімі імёнамі выканаўцаў, драматургаў, пастаноўшчыкаў, развіцці навуковай і крытычнай думкі тэатральнага накірунку.

Да 2013 года ўрадавай праграмай запланаваны капітальны рамонт і рэканструкцыя ўсіх 27 тэатраў рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання.

Пашыралі дыяпазон форм абслугоўвання насельніцтва і дзяржаўныя канцэртныя арганізацыі. Павялічылася колькасць творчых калектываў, асабліва — пры абласных філармоніях. Высокім творчым узроўнем вылучаюцца Нацыянальны канцэртны аркестр, Дзяржаўны сімфанічны аркестр, Дзяржаўны ансамбль танца і харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, Нацыянальны акадэмічны народны хор і іншыя калектывы.

З пачатку 90-х гадоў у рэспубліцы пачала фарміравацца сетка новых тыпаў устаноў культуры: дамы рамёстваў і фальклору, народнай творчасці і народных традыцый.

Сучасныя змены ў грамадстве, значна ўзросшыя інфармацыйныя патрабаванні карэнным чынам змянілі сацыяльную ролю бібліятэк, якіх дзейнічае больш за 3800 у сістэме культуры. (Працяг на стар. 4.)

З беларусамі свету

“Усталёўванне трывалых сувязей з беларусамі за межамі стане ў 2011 годзе важнай дзяржаўнай справай”, — паведаміў 26 студзеня Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка. Пытанне пастаянных кантактаў з суайчыннікамі за мяжой, а таксама многія іншыя абмяркоўваліся ў гэты дзень на пасяджэнні калегіі апарата Упаўнаважанага.

Удзел у калегіі бралі начальнікі аддзелаў па справах рэлігій і нацыянальнасцей аблвыканкамаў краіны і Мінгарвыканкама, прадстаўнікі розных міністэрстваў Беларусі, мясцовых улад.

Адной з надзённых тэм стала ўзаемадзеянне з нацыянальнымі суполкамі і канфесійнымі аб’яднаннямі ў нашай краіне.

У калегіі ўдзел прымала намеснік начальніка галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення — начальнік ўпраўлення сацыяльна-культурнай палітыкі Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга. Яе выступленне, у прыватнасці, закранула пытанне кан-

Лаўрэаты ў Нацыянальнай

Сустрэча з лаўрэатамі прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльнай прэміі Кіраўніка дзяржавы дзеячам культуры і мастацтва адбылася ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны. Тут жа пачала працаваць кніжна-ілюстрацыйная выстаўка “Вялікі талент, вялікая работа, вялікае сэрца”, прысвечаная ўсім уладальнікам гэтых прэмій за ўвесь час іх уручэння.

Як паведаміла карэспандэнт “К” загадчык сектара культурна-масавай работы бібліятэкі Наталля Жывалкоўская, экспазіцыя аб’яднала кнігі, фота і публікацыі пра дзейнасць уганараваных аўтараў, а таксама біяграфічныя матэрыялы і іх творы, якія дэманстраваліся на нядаўняй выстаўцы ў Палацы Рэспублікі.

Адкрыў экспазіцыю дырэктар НББ Раман Матульскі, а пасля ва ўрачыстым мерапрыемстве прынялі ўдзел многія лаўрэаты прэміі 2010 года. Гэта мастак Васіль Сумараў, рэжысёр-пастаноўшчык студыі ігравых фільмаў Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Аляксандр Яфрэмаў, дуэт віртуозных баяністаў з аркестра народных інструментаў імя Л.Іванова Магілёўскай абласной філар-

моніі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу Тамара і Уладзіслаў Сянцовы з Бабруйска, абрадавы калектыв “Цары” з Капыльскага раёна Мінскай вобласці ды іншыя.

Выстаўка будзе працаваць цягам месяца на трэцім паверсе бібліятэкі.

А.С.

Пошукі стыпендыятаў

Рэспубліканская мастацкая выстаўка работ стыпендыятаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь адкрылася ўчора ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры”.

Арганізатарамі выстаўкі з’яўляюцца Міністэрства культуры краіны, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў і Беларускае саюза мастакоў.

Куратар экспазіцыі, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Уладзімір Кожух упэўнены, што стыпендыя вельмі стымулюе маладых твораў, аднак грошы — не галоўнае ў гэтай падтрымцы дзяржавы.

“Перш чым атрымаць стыпендыю, жывапісцы, графікі, скульптары, аўтары твораў ДПМ удзельнічаюць у адборы Беларускага саюза мастакоў, пасля — строгі конкурс у Міністэрстве культуры. Для твораў важна вытрымаць гэтае спаборніцтва, паколькі яны таксама зацікаўлены ў грамадскім рэзанансе”.

Па словах Уладзіміра Кожуха, у экспазіцыі шмат рэалістычных работ, але многіх цікавіць і нефігуратыўнае, умоўнае адлюстраванне рэчаіснасці. Урбаністычнай тэмай прасякнуты абстрактны твор жывапісца Аляксея Іванова, экспрэсіўныя палотны Галіны Конавай напоўнены лірыкай. Тацыяна Малышава прадставіла дэкаратыўныя работы са шкла, а Сяргей Саркісаў — плакат.

У фокусе — артысты

Да 21 лютага беларускія выканаўцы могуць даслаць заяўкі на ўдзел у Міжнародным конкурсе песні “Еўрабачанне-2011” на адрас Белтэлерадыёкампаніі. Імя пераможцы стане вядома не пазней за 1 сакавіка гэтага года.

Як паведаміла кіраўнік прэс-службы Белтэлерадыёкампаніі Святлана Смалонская-Краскоўская, асаблівае сёлета конкурс з’яўляецца тое, што афіцыйны прадстаўнік Беларусі на “Еўрабачанні” вызначыцца шляхам нацыянальнага адбору, які правядзе фокус-група, адабраная НДТРК. Аднарачнага тура і фінальнага канцэрта з галасаваннем глядачоў гэтым разам не будзе.

“У Белтэлерадыёкампаніі будзе абраны годны прадстаўнік, — дадае сураз-

моўца. — Мы таксама зоймемся арганізацыйнымі пытаннямі конкурсу, супрацоўніцтвам з Еўрапейскім Вяшчальным Саюзам. А вось рыхтавацца да “Еўрабачання”, па нашым меркаванні, выканаўца павінен сам. Ужо восьмы раз наша краіна будзе ўдзельнічаць у конкурсе, і афіцыйнаму прадстаўніку варта быць больш самастойным, несці як творчую, так і фінансавую рызыку, звязаную з конкурсам”.

Удзельнічаць у конкурсе маюць права асобы незалежна ад грамадзянства, якім на 14 мая 2011 года (калі адбудзецца “Еўрабачанне-2011”) павінна быць не менш за 16 гадоў. Працягласць песні — тры хвіліны, яе могуць прадстаўляць максімум шэсць выканаўцаў на сцэне. Фінал конкурсу адбудзецца гэтым разам у нямецкім горадзе Дзюсельдорфе. Яго прамую трансляцыю будзе паказваць Першы канал.

РАШЭННЕ

савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі

1 лістапада 2010 г. пратакол № 2 г. Мінск

(Працяг. Пачатак у №№ 3 — 4.)

пратстаўнікам моладзі — у памеры 700 тыс. рублёў кожная:

СІДОРЧЫКУ Ігнату Ігаравічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”, лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

СПІРЬДОНАВУ Леаніду Леанідавічу — студэнту ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

ШАВАНУ Івану Паўлавічу — студэнту Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі імя М.А. Рымскага-Корсакава, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

ШКУЛЕПУ Івану Фамічу — слухачу падрыхтоўчага аддзялення Мінскай духоўнай семінарыі, лаўрэату IV Рэспубліканскай музычна-тэарэтычнай алімпіяды, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

калектывам мастацкай творчасці — у памеры 1 750 тыс. рублёў кожная:

ансамблю народнай песні “Валачобнікі” ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” — лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год), кіраўнік — Дробыш Станіслаў Іосіфавіч;

ансамблю кафедры харэаграфіі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” — лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год), кіраўнік — Гуткоўская Святлана Вячаславаўна;

вакальнаму ансамблю “Універсум” ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” — лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом II ступені (Беларусь, 2010 год), кіраўнік — Дробышава Таццяна Мікалаеўна;

фальклорнаму ансамблю “Верас” ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны каледж мастацтваў” — лаўрэату рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год), кіраўнік — Сахарэвіч Вольга Іосіфаўна;

3. Прысудзіць у 2010 годзе заахвочвальную прэмію з уручэннем пасведчання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі:

пратстаўнікам моладзі — у памеры 525 тыс. рублёў кожная:

АЛІСЬКОУ Валерыі Алегаўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату II Міжнароднага музычнага конкурсу дзіцячага выканальніцкага мастацтва “Узыходжанне”, I месца (Украіна, 2010 год), лаўрэату XI Міжнароднага музычнага конкурсу “Сіняя птушка”, дыплом II ступені (Украіна, 2010 год);

АЛЬШУЛЕРУ Сяргею Алегавічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Брэсцкі дзяржаўны музычны каледж імя Р.Шырмы”, лаўрэату X Міжнароднага музычнага конкурсу імя Юліуша Зарэбскага, III месца (Польшча, 2010 год);

АМБРАЖУКУ Яўгену Генадзевічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Лідскае дзяржаўнае музычнае вучылішча”, лаўрэату XVI Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў “Яўген Кока”, дыплом II ступені (Малдова, 2010 год);

АНЦІПАВАЙ Соф’і Трафімаўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Рэчыцкі дзяржаўны раённы цэнтр дзіцячай творчасці”, лаўрэату I прэміі V Міжнароднага конкурсу-фестывалю дзіцячага, юнацкага і маладзёжнага мастацтва “Закарпацкі эдэльвейс-2010”, (Украіна, 2010 год);

ВАСІЛЕЎСКАМУ Юрыю Іосіфавічу — навучэнцу Цэнтральнай музычнай школы пры Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага, лаўрэату X Міжнароднага конкурсу маладых кампазітараў імя Ю.У. Семянякі, дыплом III ступені (Беларусь, 2010 год);

ВАЛАЧКОВУ Міхаілу Уладзіміравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія — каледж мастацтваў”, лаўрэату VII выканальніцкага конкурсу “Маладыя таленты”, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год), лаўрэату VIII Міжнароднага конкурсу юных выканаўцаў на баяне і акардзеоне імя М.І. Белабародава, дыплом I ступені (Расія, 2010 год);

ВАЛЫНЧЫКУ Аляксандру Барысавічу — студэнту Гродзенскага філіяла ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату VIII Міжнароднага конкурсу юных выканаўцаў на баяне і акардзеоне імя М.І. Белабародава, дыплом III ступені (Расія, 2010 год);

ВАРОНІШЧУ Аляксандру Уладзіміравічу — студэнту ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы”, уладальніку Гран-пры V Міжнароднага конкурсу-фестывалю дзіцячага, юнацкага і маладзёжнага мастацтва “Закарпацкі эдэльвейс-2010” (Украіна, 2010 год);

ВАРАПАЕВАЙ Марыі Яўгенаўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату III прэміі IV Міжнароднага конкурсу выканаўцаў на балалайцы і ансамбляў народных інструментаў імя М.Ф. Ражкова (Расія, 2010 год);

ГРАЖЭЎСКАЙ Ганне Аляксандраўне — навучэнцы Драгічынскай дзіцячай школы мастацтваў, уладальніцы Гран-пры II Міжнароднага фестывалю-конкурсу рускай песні і танца “Джанкой-2010” (Украіна, 2010 год);

ГУБЮ Паўлу Рыгоравічу — навучэнцу Слуцкай дзіцячай музычнай школы, лаўрэату XI Міжнароднага музычнага конкурсу “Сіняя птушка”, дыплом I ступені (Украіна, 2010 год);

ГУЦІНАЙ Алене Леанідаўне — студэнцы ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”, лаўрэату X Міжнароднага конкурсу маладых кампазітараў імя Ю.У. Семянякі, дыплом I ступені (Беларусь, 2010 год);

ДВЕНСЕНЯ Аляксандры Вячаславаўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату Міжнароднага музычнага фестывалю ў г. Ланголен, II месца (Вялікабрытанія, 2010 год);

ДУБРОЎСКАЙ Алене Уладзіміраўне — артыстцы дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага”, лаўрэату Міжнароднага музычнага конкурсу песні “Балада пра салдата”, прысвечанага 65-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне (Беларусь, 2010 год);

ІМГУДЗІНУ Янаю — навучэнцу дзіцячай музычнай школы № 4 аддзела культуры Магілёўскага гарвыканкама, лаўрэату XVI Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў “Яўген Кока”, дыплом III ступені (Малдова, 2010 год);

ЖУКОЎСКАМУ Андрэю Іванавічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Гродзенскі дзяржаўны музычны каледж”, лаўрэату IV Міжнароднага конкурсу “Ступень да Парнаса”, I месца (Літва, 2010 год);

ЗЕЛЯНКЕВІЧ Марыне Анатольеўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату Міжнароднага музычнага фестывалю ў г. Ланголен, II месца (Вялікабрытанія, 2010 год);

ІВАНОВАЙ Дзіяне Дзімітрыеўне — навучэнцы Зэльвенскай дзіцячай школы мастацтваў Гродзенскай вобласці, лаўрэату X Міжнароднага фартэп’янальнага конкурсу “Мікалай Рубінштэйн”, I месца (Францыя, 2010 год);

КАБУШКА Дзіяне Ігаравічу — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, уладальніцы Гран-пры IV Міжнароднага конкурсу “Ступень да Парнаса”, (Літва, 2010 год);

КАБЫШКА Сяргею Сяргеевічу — навучэнцу Рэчыцкай дзяржаўнай школы мастацтваў, лаўрэату I прэміі V Міжнароднага конкурсу-фестывалю дзіцячага, юнацкага і маладзёжнага мастацтва “Закарпацкі эдэльвейс-2010”, (Украіна, 2010 год);

КАРЗЮКУ Аляксандру Антонавічу — выкладчыку Ракаўскай дзіцячай музычнай школы аддзела культуры Валожынскага райвыканкама, лаўрэату II Міжнароднага конкурсу баяністаў, акардэаністаў “InterSvitiaz accomisik”, II месца (Украіна, 2010 год).

(Працяг будзе.)

тролю за выкананнем заканадаўства пры ўсталяванні новых помнікаў і манументаў канфесійнымі аб’яднаннямі, рэстаўрацыяй ужо існуючых.

Начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі Ігар Чарняўскі пацвердзіў, што не ўсе ўладальнікі і ўласнікі храмаў, якія належаць да пэўнай канфесіі, у стане належным чынам захоўваць ці рэканструяваць помнікі архітэктуры. Ён дадаў, што ў 2011-м на рэканструкцыю праваслаўных і каталіцкіх храмаў з рэспубліканскага бюджэту будзе затрачана 7 мільярдаў 930 мільёнаў рублёў. Летась гэтая лічба складала 2,5 мільярда.

Леанід Гуляка зрабіў акцэнт на тым, што ў кожнай з абласцей Беларусі, у кожным раёне павінны ўсталёўвацца культурныя, адукацыйныя, эка-

намічныя ўзаемаадносіны з беларусамі, якія жывуць за мяжой. Прыкладаў такога ўдалага супрацоўніцтва сёння пакуль няма, таму мясцовыя ўлады павінны быць настойлівымі ў гэтай справе, бо яна патрэбная абодвум бакам.

Намеснік старшыні Ваўкавыскага райвыканкама Ігар Кашкевіч паказаў сапраўдны майстар-клас, як трэба знаходзіць і падтрымліваць зносіны з беларускімі суполкамі за мяжой. Дзякуючы працы раёна, Цэнтр беларускай культуры “Нёман” у расійскім горадзе Тальяці, дзе жыве каля чатырох тысяч беларусаў, атрымаў сцэнарыі традыцыйных абрадаў і святаў, беларускія кнігі, дыскі, галаўныя ўборы для мясцовага калектыву народных спеваў “Купалінка”. А ваўкавыскі ансамбль народнай песні “Уладары” выступаў у Тальяці. У ліпені 2011 года “Купалінка” і

новы дзіцячы калектыў “Зорачкі” згаданага цэнтра наведвае свята горада ў Ваўкавыску.

Днямі стала вядома і тое, што ў беларускай абшчыне Малдовы хутка будзе арганізаваны нацыянальны вакальны хор і дзіцячы фальклорны ансамбль, якія прымуць удзел у святах і фестывалях у гэтай краіне. Пасляхова працуе і Саюз беларусаў Латвіі.

Асаблівацю гэтай калегіі стала абмеркаванне вынікаў рэалізацыі Праграмы развіцця канфесійнай сферы, нацыянальных адносін і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой на 2006 — 2010 гады. Таксама прысутныя рабілі канкрэтныя прапановы па ўдасканаленні Праграмы на 2011 — 2015 гады, акцэнтавалі складаныя моманты ў сваёй працы і акрэслілі шляхі іх вырашэння.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Еўрапейскі варыянт

Развітвацца з зімой мы пачалі ўжо ўчора: 28 — 30 студзеня ў нашым Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры — прэм’ера “вясновай казкі” М.Рымскага-Корсакава, яго оперы “Снягурка”. І ўжо самі афішы з ваўнянымі сонцам замест вытанчанай рамантыкі ствараюць інтрыгу.

— У гэтай оперы, — распавяла рэжысёр-пастаноўшчык Сусана Цырук, — спалучацца інфернальныя і, па кантрасте, народна-побытавыя сцэны. Таму хацелася паставіць спектакль у жанры “рускага фэнтазі”, спалучыць розныя стылі. Тут, як у операх

Рыхарда Вагнера, ёсць багі, людзі і “праваднікі” паміж імі. А ў выніку — найскладаны філасофскі матэрыял, дзе ў кожнага героя — свая трагедыя, але разам — адчуванне чагосьці светлага. Як у жыцці!

У прэс-канферэнцыі, што папярэднічала прэм’еры, удзельнічала шмат салістаў, кожны з якіх шчодро дзяліўся сваімі ўраўненнямі пра гэты твор і разуменне яго герояў. Але з самай запальнай прамовай выступіў галоўны дырыжор Віктар Пласкіна:

— Опера — гэта натуральны прадукт. Таму не проста ідзіце — бяжыце на спектакль! Ёта папраўдзе фантастычнае дзейства, дзе шмат каханьня і танцаў. Часам не

зразумела, што атрымліваецца: опера ці балет са светлавымі эфектамі.

А каб давесці чатырохактовую оперу да еўрапейскага двухактовага варыянта, рэжысёрам разам з дырыжорам былі зроблены купюры — на падставе занатаваных у партытуры прапаноў самога кампазітара. Так што стомленасць ад спектакля — супрацьпаказана, сонечны настрой і нават лунанне думак у паветры — забяспечаны.

Яшчэ адной навінкай Беларускай оперы стануць так званыя сацыяльныя спектаклі, што будуць ісці з лютага. Па суботах у дзённы час, а 12-й гадзіне, тут можна будзе паглядзець “дарослыя” спектаклі, але па зніжаным кошыце: ад 5 да 24 тысяч рублёў.

Н.Б.

На здымку: эскіз касцюма Снягуркі.

“Мінскае замчышча” для сучаснасці

Праект узвядзення гісторыка-архітэктурнага комплексу “Мінскае замчышча” ўзгоднены з Камітэтам архітэктуры і горадабудаўніцтва Мінгарвыканкама і Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. У хуткім часе ён пройдзе дзяржаўную экспертызу.

Як распавёў “К” архітэктар праекта Сяргей Багласаў, комплекс размесціцца на плошчы амаль у пяць гектараў і будзе абмежаваны ракой Свіслач, праспектам Пераможцаў, вуліцай Максіма Багдановіча і фантанам перад Палацам спорту.

Па словах архітэктара, “Мінскае замчышча” мае складацца з трох частак. Першая ўключае падземны зал-амфітэатр на 240 месцаў з галерэямі і экспазіцыяй каштоўных археалагічных знаходак, якія пакуль што знаходзяцца на кансервацыі ў культурным слоі. У галерэях наведвальнікі змогуць пазнаёміцца з багатай гісторыяй сталіцы Беларусі.

Другая частка — інтэрактыўная, і ў ёй будзе прадстаўлена рэканструкцыя фрагмента старадаўняга горада XII стагоддзя ў натуральным велічыню. Як распавёў Сяргей Багласаў, плануецца пабудаваць уязную браму, абарончыя валы, храм, вуліцы, дамы рамеснікаў і дружны-

нікаў — усё гэта дазволіць наведвальнікам поўнаасцю адчуць сябе ў атмасферы часоў Сярэднявечча.

Трэцяя частка комплексу мае назву “Ніжні рынак”. Тут з’явіцца гандлёвыя рады, адкрытыя лаўкі з навесамі і тэатральны павільён пад тэнтам, дзе змогуць выступаць артысты. У гэтай частцы комплексу “Мінскае замчышча”, як зазначыў Сяргей Багласаў, можна будзе набыць сувеніры і зайсці ў кафэ.

Ю.Ч.

На здымку: праект будучага комплексу.

Ферэнц Ліст і фарфор

Дні культуры Венгрыі ў Рэспубліцы Беларусь адбудуцца летам.

Як паведамілі “К” у Пасольстве Венгерскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, сёлета культурнае супрацоўніцтва дзвюх краін будзе развівацца асабліва актыўна.

Адным жа з першых мерапрыемстваў стаў канцэрт у Белдзяржфілармо-

ніі 28 студзеня, прысвечаны венгерскаму кампазітару Ферэнцу Лісту. Сёлета ў Венгрыі будзе шырока адзначана 200-годдзе з дня нараджэння і 125-годдзе з дня смерці кампазітара. Прадставіць творы свайго знакамітага суайчынніка Пасольства Венгрыі вырашыла і ў нашай краіне. Самыя вядомыя творы Ліста, і тыя, што знаёмы толькі аматарам, выканаў беларускі піяніст, лаўрэат многіх міжнародных конкурсаў Юрый Блінаў.

Праз некаторы час беларусы змогуць пабачыць шэдэўры венгерскага фарфору: цяпер выдзецца падрыхтоўка да буйной выставкі, што прадэманструе сучасныя дасягненні гэтага віду мастацтва, якім венгерцы славяцца ўжо амаль два стагоддзі.

Як адзначыў на прэс-канферэнцыі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Венгрыі ў Беларусі Ферэнц Контра, цягам першага паўгоддзя адбудзецца шэраг культурных мерапрыемстваў. Чакаецца насычаная праграма, якая напоўніць пазнаёміць глядачоў з лепшымі дасягненнямі культуры і мастацтва гэтай краіны.

тоўцы буйных фестывалю — “Лістапада”, тэатральнага форуму і, у перспектыве, іншых творчых імпрэз, — наладзіць прафесійныя стасункі з замежнымі калегамі, зоймецца арганізацыяй замежных стажыровак, стварэннем уласнага тэатральнага “прадукту” і, па сутнасці, стане базай для ажыццяўлення ідэй, якія да гэтага часу не “ўпісваліся” ў звыклыя рамкі творчых прапаноў.

На сённяшні дзень Цэнтр ужо распачаў рэгістрацыю ў міжнародных сетках: Міжнародны форум прадстаўнікоў тэатра, Міжнародны тэатральны інстытут, Сумесны праект Міжнароднай асацыяцыі і ўніверсітэтаў па даследаваннях у галіне тэатра для дзяцей і моладзі.

Цэнтр для візуальных

Не так даўно “Культура” на сваіх старонках узнімала тэму адсутнасці ў нашай краіне поліфункцыянальнага творчага цэнтра (гл. “К” № 33 за 2010 г.). І вось запаветная мара многіх айчынных творцаў здзейснілася.

У Мінску створаны Цэнтр візуальных і выканаўчых мастацтваў, заснавальнікамі якога з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэ-

спублікі Беларусь і адзін з камерцыйных банкаў. Сярод мэт стварэння Цэнтру — арганізацыя і правядзенне тэатральных і кінематаграфічных фестывалю, адкрыццё студыі тэатральнага мастацтва, развіццё практычнай дзейнасці і праца з замежнымі фондамі, арганізацыя і правядзенне Нацыянальнай тэатральнай прэміі а таксама адукацыйнага дзейнасць.

Як распавяла “К” дырэктар Цэнтру Анжэла Крашэўская, новая структура акумулюе арганізацыйную дзейнасць па падрых-

(Працяг. Пачатак на стар. 2.)

Музейная сетка краіны не толькі не скарачаецца, а, наадварот, мае тэндэнцыю да росту. Цяпер у краіне дзейнічае 152 музеі. Агульнадзяржаўнай задачай з'яўляецца завяршэнне да 2012 года будаўніцтва Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У краіне дзейнічае 3 вышэйшыя навучальныя ўстановы, 21 — сярэдня спецыяльная навучальная ўстанова, 523 школы мастацтваў.

Высокі прафесіяналізм і ўнікальнае майстэрства нацыянальных талентаў забяспечваюць устойлівы попыт на выступленні беларускіх майстроў мастацтваў у шматлікіх краінах свету.

Галоўнае — культурны патэнцыял нацыі за гэтыя гады быў захаваны і прымножаны.

Але культура — гэта жывы арганізм, і ён патрабуе новых захадаў, як па вырашэнні існуючых праблем, так і па стварэнні новых падыходаў да развіцця сферы. Таму неабходна прызнаць, што ў культуры павінен наступіць чарговы этап развіцця.

Каб разумець, што мы ўжо распачалі рэалізацыю новых падыходаў, дастаткова акрэсліць толькі тое, што адбылося ў сферы культуры.

10 раздзелаў у галоўным кірунку

Найважнейшай падзеяй апошняга часу з'яўляецца прыняцце, упершыню — на ўрадавым узроўні, Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады. Спадзяёмся, што яна створыць чарговы падмурак для вырашэння пытанняў далейшага развіцця нашай культуры. Праграма накіравана на вырашэнне найбольш актуальных праблем культурнага развіцця краіны. Мэтай яе з'яўляецца павышэнне сацыяльнай і эканамічнай эфектыўнасці функцыянавання сферы. "Культура Беларусі" ўключае 10 раздзелаў, якія адпавядаюць асноўным задачам, галоўным кірункам дзейнасці Міністэрства культуры:

захаванне і развіццё матэрыяльнай і нематэрыяльнай культурнай спадчыны;

забяспячэнне захаванасці Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь і агульнадаступнасці музейных прадметаў;

забяспячэнне свабоднага і роўнага доступу да інфармацыйных рэсурсаў і бібліятэчных фондаў для розных груп насельніцтва;

развіццё прафесійнага мастацтва;

падтрымка айчынных вытворцаў прадукцыі кіна- і відэамастацтва і развіццё кінематаграфіі;

падтрымка і развіццё народнай творчасці;

развіццё сістэмы эстэтычнага выхавання, прафесійнай мастацкай адукацыі, падтрымка таленавітай моладзі;

удасканаленне навуковага забеспячэння сферы культуры;

умацаванне іміджа нацыянальнай культуры ў краіне і за мяжой;

удасканаленне нарматыўнай прававой базы і эканамічнае стымуляванне развіцця сферы культуры.

Мы плануем па выніках рэалізацыі праграмы павялічыць наведвальнасць канцэртаў, тэатраў, выставак на 20 адсоткаў, ажыццявіць поўную камп'ютарызацыю бібліятэк і на 100 адсоткаў падключыць іх да сеткі Інтэрнэт, на 10 — павялічыць Музейны фонд, на 15 — наведванне музеяў, завяршыць рамонт і перабсталяванне ўсіх рэспубліканскіх і абласных тэатраў, мадэрнізаваць усе кінатэатры, правесці рамонтна-аднаўленчыя работы на 34 аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, адкрыць 4 культурныя цэнтры за мяжой.

Мы спрабуем абудзіць ініцыятыву сферы культуры, накіраваную на развіццё новых праектаў і падыходаў. Рашэннімі Урада заснаваны "Нацыянальная тэатральная прэмія" і "Нацыянальная музычная прэмія ў галіне эстраднага мастацтва".

У 2010 годзе адбыўся першы праект "Культурная сталіца 2010 года", якой стаў горад Полацк, праект прадоўжыцца ў 2011-м у Гомелі. Спадзяёмся, што Гомель у лютым атрымае і статус першай Культурнай сталіцы СНД.

КАЛІ РАЗАМ

Упершыню за апошнія 85 гадоў адбылася Рэспубліканская выстаўка выяўленчага мастацтва "Зямля пад белымі крыламі", якая прайшла ва ўсіх абласцях і сталіцы краіны.

Па ініцыятыве Міністэрства культуры і дзякуючы актыўнай працы Вялікага тэатра з'явіліся новыя оперна-сімфанічныя праекты: Навагодні Баль у Вялікім тэатры, оперныя вечары ў Нясвіжскім замку, цікавым праектам стала Ноч музыкі ў Белдзяржфілармоніі, значна ўзбагацілася новымі формамі Ноч музеяў, якая прыцягнула дзясяткі тысяч наведвальнікаў. Спадзяёмся, што яны стануць традыцыйнымі мерапрыемствамі ў нашай культуры.

Адначасова з наданнем новага выгляду традыцыйным міжнародным фестывалям — "Славянскі базар у Віцебску", "Лістапад", "Беларуская музычная восень" — з'явіліся і цікавыя новыя форумы: Уладзіміра Співакова і этнакультурных традыцый "Покліч Палесся".

Асаблівай ацэнкі заслугоўвае творчая справадзачная акцыя ўсіх абласцей і горада Мінска ў сталіцы краіны на працягу 2008 — 2009 гадоў.

Для больш сістэмных узаемаадносін са СМІ на базе рэдакцыі газеты "Культура" створаны Інфармацыйны цэнтр "Культура-інфа".

Кіраўніком краіны падтрымана наша прапанова аб арганізацыі адукацыйных стажыровак маладых дзеячаў культуры за мяжой. Першыя стажыроўкі ўжо адбыліся ў Польшчы і Расіі. У 2011 годзе плануецца ў Расіі, Чэхіі, Германіі і Аўстрыі.

Для нас важным з'яўляецца магчымая падтрымка прыватных культурных устаноў. Упершыню прафінансаваны спектакль Сучаснага мастацкага тэатра, "Мінск, я люблю цябе!" — па творах маладых беларускіх аўтараў, у пастаноўцы маладых беларускіх рэжысёраў.

Па ініцыятыве Міністэрства створаны Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў. Яго дзейнасць будзе звязана з рэалізацыяй перспектывных тэатральных праектаў. Таксама Цэнтр будзе выконваць функцыі дырэкцыі розных фестывальных праектаў, такіх, як "Лістапад", "Панарама" і "Залатая маска ў Беларусі".

Міністэрства культуры і Нацыянальная бібліятэка ініцыянавалі ў 2010 годзе рэалізацыю міжнароднага праекта "Беларусь сёння". Штогод у фонды найбуйнейшых бібліятэк свету будучы перадавацца па сто лепшых кніг айчынных выдавецтваў, якія адлюстроўваюць сённяшні час, шматвекавую гісторыю і культуру краіны. Ужо перададзены кнігі Расійскай дзяржаўнай бібліятэцы і бібліятэцы Кангрэса ЗША.

Цікавай падзеяй стала правядзенне рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю", у якім прынялі ўдзел звыш 4,3 тыс. маладых выканаўцаў з усіх рэгіёнаў нашай краіны.

Урадам краіны прынята рашэнне аб стварэнні новай адукацыйнай і навукова-метадычнай установы Інстытут культуры Беларусі. У снежні 2010 года Інбелкульт распачаў сваю работу. Дадаткова інстытут будзе займацца пытаннямі аховы гісторыка-культурнай спадчыны, прагнозна-аналітычнай дзейнасцю ў

га квартала і Рэспубліканскага рэстаўрацыйнага цэнтры на базе Нацыянальнага мастацкага музея.

Кіраўніцтвам краіны вялікае ўвага надаецца адраджэнню нацыянальнай спадчыны, рэстаўрацыі і аднаўленню гістарычных помнікаў.

У 2011 будзе працягвацца фінансаванне з рэспубліканскага бюджэту рэстаўрацыйных работ на 16 аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны ў памеры больш за 161 млрд. рублёў.

Найбольш значнымі аб'ектамі, на якіх будуць прадоўжаны ра-

Сярод аб'ектаў культуры рэспубліканскай уласнасці ў 2011 годзе плануецца завяршыць работы па першым і другім пускахвых комплексах аб'екта Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Таксама плануецца да ўводу ў эксплуатацыю ў бягучым годзе палацавы будынак у Нясвіжы.

Павелічэнне ў 2011 годзе на 170 адсоткаў фінансавых выдаткаў з рэспубліканскага бюджэту на аднаўленне і рэстаўрацыю помнікаў гісторыі і культуры Беларусі яшчэ раз

сферы культуры і мастацтва, прэзентацыяй нацыянальнай культуры за мяжой, працай з беларусамі замежжа.

У 2010-м адбылося першае пасяджэнне Кансультацыйнага Савета па справах беларусаў замежжа, створанага пры Міністэрстве культуры. Распачалася праца над праектам Дзяржаўнай праграмы "Беларусы ў свеце".

Спадчына і спадкаемцы

Стартавала грамадская акцыя па зборы сродкаў на рэстаўрацыю Навагрудскага замка.

Вядзецца праца над падыходамі па стварэнні ў Мінску Цэнтры сучаснага мастацтва, а таксама Музейна-

боты, з'яўляюцца будынак Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Нацыянальнага гістарычнага музея, Косаўскі палацава-паркавы ансамбль, палацава-паркавы ансамбль у вёсцы Жылічы Кіраўскага раёна, комплекс былога калегіума езуітаў у вёсцы Юравічы Калінкавіцкага раёна, сядзібны комплекс у вёсцы Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна.

У 2011 годзе плануецца завяршэнне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ па чацвёртай чарзе Свята-Уваскрасенскага сабора ў Барысаве, першай чаргі Косаўскага палацава-паркавага ансамбля і палацава-паркавага ансамбля ў вёсцы Жылічы.

Указ, закон, праект

Важным накірункам нашай дзейнасці з'яўляецца ўдасканаленне нарматыўна-прававой базы сферы культуры.

У 2010 годзе Кіраўніком краіны падпісаны Указ аб парадку фінансавання тэатральна-відовішчных устаноў. Увядзенне новага падыходу накіравана на паляпшэнне сітуацыі з фінансаваннем тэатраў і канцэртных арганізацый, на стварэнне эканамічнай зацікаўленасці тэ-

Агучана на першым

Калыска для тэорыі адноснасці

Тэма мастацка-эстэтычнага выхавання дзяцей і падлеткаў ужо не першы год — у эпіцэнтры грамадскай увагі. Была закрутана яна і на пасяджэнні Савета. Выступленне рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Барыса Святлова многіх зачэпіла за жывое:

— Да 2008 года ў агульнаадукацыйных школах выкладаўся шэраг дысцыплін, скіраваных на эстэтычнае выхаванне моладзі. Аднак гадзіны ўрокаў музыкі і выяўленчага мастацтва былі скарачаны, а прадмет "Сусветная мастацкая культура" ўвогуле выключаны з абавязковай навучальнай праграмы. Усё гэта адразу негатыўна адбілася на ўзроўні мастацка-эстэтычнай адукацыі школьнікаў. І ўжо час крычаць: "Ці з майстрамі культуры вы, выдатнікі адукацыі?" Нагадаю, што на пачатку 90-х амаль кожная трэцяя школа мела той або іншы агульна-эстэтычны ці мастацкі ўхіль!..

Менавіта ранняя творчая падрыхтоўка дае магчымасць дакрануцца да мастацкай прафесіі, свядома зрабіць выбар. Скараціўшы прадметы мастацка-эстэтычнага цыкла, мы губляем таленавітую моладзь, значна змяншаем колькасць абітурыентаў у творчых ВНУ. А сярод тых, хто прыйдзе ў прыёмную камісію, узрасце колькасць "выпадковых" людзей, — упэўнены Барыс Святлоў. — Таму ў гэтай сітуацыі пацерпляць і "фізікі", лепшыя з якіх, дарэчы, неаднойчы падкрэслівалі значэнне мастацтва ў сваім лёсе. Згадайма таго ж Эйнштэйна, які заўсёды акцэнтаваў ролю раманаў Дастаеўскага ў сваёй працы над стварэннем тэорыі адноснасці!..

Заклапочанасць рэктара БДУКіМ падзялілі і іншыя члены Савета. Таму прагучала прапанова вынесці тэму "Культура: выхаванне праз усё жыццё" на яго другое пасяджэнне, якое абудзецца ў красавіку.

Спектакль дзеля адраджэння замка

Як і можна было прадбачыць, тэма аховы гісторыка-культурнай спадчыны на першым пасяджэнні Савета стала адной з магістральных. У прыватнасці, закрунуты і такі яе актуальны аспект: сёння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей унесены толькі 5382 аб'екты. На думку спецыялістаў, гэта — усяго толькі трэцяя частка ад усіх каштоўнасцей нашай краіны. Як вынік, адбываецца няўмольны

працэс паступовага знішчэння тых аб'ектаў, якія не знаходзяцца пад аховай дзяржавы. І менавіта Савет можа зрабіць шэраг захадаў для змены гэтай сітуацыі.

— Наша спадчына працягвае справу духоўнага служэння грамадству. А яно, у сваю чаргу, павінна зразумець гэта, усвядоміць важную ролю старадаўніх артэфактаў культуры ў жыцці краіны, — адзначыў намеснік старшыні Савета Анатоль Бутэвіч. — На сённяшні дзень неабходна змена грамадскай думкі ў адносінах да помнікаў спадчыны!..

Анатоль Бутэвіч прапанаваў членам Савета ўласным прыкладам падтрымаць нашу агульную спадчыну, падставіць сваё плячо дзяржаве, якая бярэ на сябе вялікую частку фінансавання рэстаўрацыі архітэктурных артэфактаў. У прыватнасці, адной з прапаноў намесніка старшыні стала правядзенне адмысловых культурных акцый, якія ўключалі б дабрачынныя канцэрты, спектаклі, мастацкія выстаўкі, а сродкі ад іх правядзення маглі б дапамагчы ў аднаўленні таго ж Навагрудскага замка.

Дзякуючы дзейнасці Савета ёсць надзея вырашыць і яшчэ адну набалелую праблему: недахоп кадраў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Сёння ва ўпраўленні па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры працуе 16 чалавек, а спецыялісты, якія займаюцца гэтай справай на прафесійнай аснове, не спалучаючы яе з выкананнем іншых абавязкаў, ёсць далёка не ў кожным раёне. Па словах Анатоля Бутэвіча, асабліва востра гэтая праблема стаіць у Магілёўскай вобласці.

У сувязі з гэтым на пасяджэнні была разгледжана прапанова надаць упраўленню па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі статус дэпартаменту. Без сумневу, такая інавацыя павінна паспрыяць больш дбайнаму кантролю за захаваннем каштоўных аб'ектаў гісторыі і культуры.

— Савет павінен звярнуць увагу і яшчэ на адну праблему, што палягае ў гэтай жа плоскасці, — падрыхтоўку кваліфікаваных кадраў у сферы рэстаўрацыі, — адзначыў Анатоль Бутэвіч. — Пры гэтым, вядома, неабходна ўлічваць еўрапейскі вопыт.

Не менш востра стаіць і пытанне адказнасці за разбурэнне ці пашкоджанне гісторыка-культурнай каштоўнасці спадчыны. Тым больш, праекты ахоўнай зоны распрацаваны ўсяго для сотні помнікаў спадчыны. Таму Савет прапанаваў Міністэрству культуры не разглядаць ніводнага інвестыцыйнага

атраў і філармоній у зараблянні пазабюджэтных сродкаў, каб дадаткова павышаць заробкі артыстаў, ажыццяўляць гастролі і інш.

Згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў” з 1 студзеня 2011 года спрощаны працэс арганізацыі і правядзення канцэртаў і спектакляў, адменена сістэма выдачы так званых гастрольных пасведчанняў, упершыню створаны ўмовы для развіцця сістэмы рэалізацыі

На разглядзе ва Урадзе знаходзіцца праект нарматыўна-прававога акта, які можа стварыць новыя ўмовы для прыцягнення пазабюджэтных фінансавых сродкаў, эканамічныя і падатковыя прэферэнцыі для развіцця сферы культуры. У бліжэйшы час будзе прыняты нарматыўны акт па стварэнні апякунскіх саветаў пры арганізацыях культуры, што паспрыяе развіццю мецэнацтва і спонсарства для ўстаноў культуры нашай сферы.

У сувязі з гэтым нам варта падумаць аб ролі дзеяча культуры і ўстановы культуры ў сучасным грамадстве, аб тых чаканнях вынікаў творчых высілках асобы і большай эфектыўнасці працы ўстаноў культуры.

Адной з галоўных задач для культуры Беларусі ўяўляецца неабходным сканцэнтраваць усе намаганні чалавечага і фінансаванага рэсурсаў, нашу працу на ўмацаванні становага іміджа беларускай культуры. Перад намі — важная задача: паляпшэнне ўспрыняцця і за-

У Беларусі апошнім часам абываецца эканамічная рэформа, накіраваная на больш эфектыўнае выкарыстанне матэрыяльных рэсурсаў нацыі, прыватызацыю дзяржаўнай маёмасці і развіццё недзяржаўнага сектара эканомікі. Надыйшоў час для ўсталявання дзяржаўна-прыватнага партнёрства і ў сферы культуры, неабходнасці ўвядзення механізмаў узаемадзеяння дзяржаўных і недзяржаўных складнікаў сферы.

Пры разуменні неабходнасці захавання сістэмных падыходаў

шмат у чым аб развіцці гуманітарных арыентацый прадпрыемальніцкіх колаў нашай краіны. Мецэнацтва для культуры павінна стаць адным з важных фактараў стымулявання новых ідэй і праектаў у сферы.

Апошняе, але не астатняе з гэтага блока падыходаў — роля сродкаў масавай інфармацыі краіны, якія, без сумнення, могуць стаць фактарам, што будзе працаваць на павышэнне ўнутранага і знешняга іміджа культуры, выхаванне чалавеча, а значыць — рэ-

ЗБІРАЮЦЦА МЭТРЫ...

электронных білетаў праз сетку Інтэрнэт.

Плануемае ўнясенне змяненняў і дапаўненняў у праект Закона Рэспублікі Беларусь “Аб музеях і Музейным фондзе” дазволіць музейам самастойна планавальна атрыманне даходаў.

Унесены на разгляд парламента змены ў Закон аб кінематаграфіі прадугледжваюць стварэнне сістэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў кінавытворчасці, стымуляванне развіцця кінапрадзюсарства.

Па даручэнні Прэзідэнта ў бліжэйшы час будзе завершана праца над праектам Указа аб далейшым эканамічным стымуляванні развіцця кінавытворчасці ў краіне.

Крыніца канкурэнтаздольнасці краіны

Змены, якія адбываюцца ў грамадстве, цягнуць за сабой перагляд нашых уяўленняў аб ролі культуры ў дзяржаўных структурах і ў грамадстве. Культура ўзаемадзеічае з адукацыяй, эканомікай, знешняй палітыкай і іншымі сферамі дзяржаўнай і чалавечай дзейнасці.

Культура сёння ўспрымаецца не толькі як сукупнасць агульнанацыянальных каштоўнасцей і не звязваецца выключна з культурнай спадчынай і народнай творчасцю, з прафесійнай культурай, але ўплывае на ўсебаковае развіццё чалавеча.

патрабаванасці беларускай культуры ўнутры краіны, з аднаго боку, а з іншага — стварэнне ўмоў для шырокага прадстаўлення якасці і разнастайнасці беларускай культуры за мяжой. Для рэалізацыі, як мне падаецца, гэтых дзвюх галоўных мэт на сучасным этапе развіцця айчынай культуры неабходна выпрацоўка дакладных і сістэмных інструментаў і механізмаў іх дасягнення.

Асабліва ўвага ў культурным і эстэтычным выхаванні грамадзяніна павінна быць нададзена сферы адукацыі: узаемадзеянне і ўзаемапраціканненне сфер культуры і адукацыі з’яўляецца бяспрэчнай умовай у выхаванні свядомай і патрыятычна выхаванай асобы.

дзяржавы па фінансаванні сферы культуры, неабходна думаць аб рэалізацыі новых падыходаў спрыяння з боку дзяржавы для значнага зруху ў развіцці нашай сферы.

На першы план выступаюць выпрацоўка і рэалізацыя новых ідэй, павелічэнне ўвагі да чалавечага патэнцыялу і культуры як крыніцы канкурэнтаздольнасці краіны.

Неабходна развіваць праектную дзейнасць у сферы культуры, уводзіць сістэму грантаў на цэнтральным і рэгіянальных узроўнях, якія дазволілі б у дадатак да існуючай сістэмы стварыць перадумовы для з’яўлення і рэалізацыі новых ідэй і праектаў. Мы будзем здзіўлены з вамі, які велізарны абшар уяўляе з сябе “латэнтная культура”, колькі таленавітых асоб змогуць выявіць сябе на культурнай ніве.

алізацыю дзяржаўных задач у сферы культуры і мастацтва краіны.

Усё вышэйсказанае падводзіць да думкі неабходнасці ўзмацнення аналітычнай і прагнознай працы ў сферы культуры Беларусі, якую павінны выконваць Інбелкульт і тры ВНУ сферы.

Актыўна выяўляць пазіцыю

Пералічанае вышэй — гэта далёка не ўсе новыя падыходы па вырашэнні існуючых праблем сферы культуры. Мы адкрыты для новых праектаў і ініцыятыў, але для нас таксама вельмі важная і запатрабаваная аўтарытэтная падтрымка і экспертная ацэнка з боку членаў Рэспубліканскага савета.

Зразумела, што ў Палажэнне аб Рэспубліканскім савете з часам могуць быць унесены змяненні, якія прадыктуюе нам само жыццё.

Напрыканцы хацелася б акрэсліць прапановы для ўключэння ў План работы Рэспубліканскага савета на 2011 год, а менавіта: “Культура: выхаванне праз усё жыццё”, “Аб ахове аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны і іх выкарыстанні ў выхавальнай рабоце і турыстычнай сферы”, — і перспектывы план дзейнасці: “Развіццё нацыянальнага тэатральнага мастацтва ў сучасным кантэксте”; “Развіццё культуры рэгіёнаў Беларусі”; “Прадстаўленне культуры Беларусі за мяжой”; “Распрацоўка комплексу прапаноў па падтрымцы беларускай мовы і літаратуры”; “Падтрымка творчай моладзі”; “Развіццё кінамастацтва”; “Роля грамадскіх арганізацый у развіцці культуры і мастацтва”; “Роля СМІ ў сферы культуры”.

Мне хацелася б, каб мы актыўна выяўлялі сваю пазіцыю. Толькі ў гэтым выпадку работа Рэспубліканскага савета прынясе карысць нашай культуры і нашай краіне.

Упэўнены, што стварэнне дадзенага грамадскага фарміравання дазволіць узмацніць увагу грамадскасці да пытанняў культуры, падтрымаць і здзейсніць найбольш важныя праекты.

Завяршаючы сваё выступленне, хачу выказаць упэўненасць, што разам, агульнымі намаганнямі, наш Савет будзе спрыяць захаванню і развіццю нашай нацыянальнай культуры, каб яна развіталася і надалей як сапраўды стратэгічны рэсурс нашай краіны.

пасяджэнні

праекта, які будзе закранаць тэрыторыю помніка гісторыі і культуры, калі апошні не мае акрэсленай ахоўнай зоны.

У фармаце — славытыя імёны

Хвалюе ўдзельнікаў Савета і далейшае развіццё айчынага тэлебачання і радыё, а дакладней — напэўненне сеткі вясчання перадачамі культурна-асветніцкага характару, у тым ліку запісамі тэатральных пастановак, канцэртаў вядучых музычных калектываў. У прыватнасці, пад час пасяджэння была прапанавана ідэя правесці акцыю на Беларускім радыё “Чытаем Багдановіча разам”, прымеркаваную да 120-годдзя з дня нараджэння класіка.

Увогуле, у планах Савета таксама — і ініцыяванне ўласных акцый, якія павінны выходзіць і за межы Беларусі. Важны аспект міжнароднай дзейнасці — стварэнне сістэмы цэнтраў беларускай культуры ў замежных краінах. Прагучалі заклікі больш актыўна працаваць з замежнымі перакладчыкамі, праводзіць міжнародныя кангрэсы, каб за мяжой нашу літаратуру таксама ведалі і чыталі.

Адзначышы, што пераважная большасць айчынных кніжных помнікаў сёння знаходзіцца за межамі краіны, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі выказаў спадзяванні, што Савет можа паспрыяць вяртанню іх на радзіму.

Сярод канструктыўных прапаноў з боку доктара філалагічных навук, прафесара Адама Мальдзіса прагучала ідэя больш актыўна супрацоўнічаць з прадстаўнікамі славытых беларускіх родаў, ствараць адпаведныя дабрачынныя фонды, якія маглі б акумуляваць сродкі на рэстаўрацыю найбольш значных аб’ектаў архітэктуры, і ў прыватнасці — палаца Сапегаў у Ружанах. Да таго ж, выглядае перспектывы і стварэнне турыстычнага брэнда “Залатое кольца”, якое аб’яднае Нясвіж, Мір, Навагрудак, Ружаны і Гродна.

— У той жа час, поруч з адраджэннем вялікіх архітэктурных комплексаў, застаюцца без асаблівай увагі невялікія, але таксама важныя помнікі сядзібна-паркавага мастацтва, — дадаў дырэктар Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы НАН Беларусі Аляксандр Лакотка. — Вырашаючы праблему развіцця турызму, варта парупіцца і аб напэўненні адметнасцямі прасторы між ужо “раскручанымі” брэндамі кштальту Мірскага замка ды Нясвіжскага палаца. Тым болей, з такімі по-

мнікамі нярэдка звязаны славытыя імёны нашай Бацькаўшчыны...

Таму даволі лагічнай стала прапанова распрацоўкі праграмы па ўшанаванні памятных дат, звязаных са славытымі імёнамі і значнымі падзеямі нашай краіны, і, разам з тым, паэтапнага вядзення рэстаўрацыйных работ на сядзібных, непасрэдна звязаных з гэтымі датамі.

Ператвараючы слова ў справу

На першым пасяджэнні ў Міры быў акрэслены спектр праблем, якія ўжо добра вядомыя дзеячам культуры. У прыватнасці, старшыня Саюза тэатральных дзеячаў Беларусі Аляксей Дудараў зноў узняў пытанне стварэння прафесійнага тэатра ў Полацку, гаварыў аб спрашчэнні забытага на сёння сістэмы надання ганаровых званняў дзеячам культуры. Дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы Алег Хмялюкоў настойваў на пераглядзе груп аплаты працы, якія сёння фарміруюцца на аснове дакументаў дзесяцігадовай даўніны.

Хтосьці можа засумнявацца: ці не стане Савет, так бы мовіць, дэкартаўным? Але на пасяджэнні ў Міры ўжо былі зроблены пэўныя крокі да ператварэння размоў у дзеянне. Прынята рашэнне аб разглядзе пастаяннай рабочай групай усіх прапаноў, якія былі выказаны пад час перахода пасяджэння яго членамі і іх далейшым ініцыяваннем для разгляду ў Савете Міністраў, міністэрствах, ведамствах і мясцовых органах кіравання.

Напрыканцы быў зацверджаны перспектывы план дзейнасці разгляду пытанняў у межах Рэспубліканскага савета. Магчыма, менавіта на такіх пасяджэннях, калі разам збіраюцца мэтры ўсіх галін культуры, будуць знойдзены больш эфектыўныя вырашэнні праблем, некаторыя з якіх не страчваюць актуальнасці ўжо цягам не аднаго дзесяцігоддзя.

Галоўнае, што да праблем культуры праз Савет можна будзе далучыць як мага больш зацікаўленых людзей, у тым ліку прадстаўнікоў розных структур, арганізацый, усёй вертыкалі ўлады, каб аб’яднанымі намаганнямі зрабіць значна больш для развіцця сферы.

Канстанцін АНТАНОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Юрый ІВАНОВ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Мір — Мінск

Прывілея як стымул

Для нас на першы план выходзіць і больш эфектыўнае выкарыстанне дзяржаўных сродкаў, якія выдаткоўваюцца для ўтрымання сістэмы культуры. Прывілея атрымання бюджэтных рэсурсаў павінна пераўтварыцца ў стымул стварэння запатрабаванага твора мастацтва. На сённяшні дзень бюджэтнае дафінансаванне ўстаноў культуры арыентавана, хутчэй, не на атрымальніка культурных даброт, а на ўтрыманне ўстаноў культуры, і гэта часта прыводзіць да неэфектыўных бюджэтных выдаткаў. Бюджэтная палітыка павінна быць пераарыентавана ад кіравання выдаткамі да кіравання вынікамі.

Павінен быць уведзены праграма-мэталы метадычнага фінансавання культуры.

Неабходна працаваць над павышэннем адраснасці культурных паслуг, іх разнастайнасці, над павышэннем стандартнаў абслугоўвання, забеспячэннем сучаснымі тэхнічнымі і тэхналагічнымі сродкамі (*візуалізацыя, інтэр-музеі, дыстанцыйныя экспазіцыі, электронныя бібліятэкі і г. д.*). Адным словам, гэта — інавацыі ў культуры.

Для стварэння новага імпульсу развіцця культуры больш чым наспела неабходнасць стварэння сістэмы шматканальнага фінансавання сферы: дзяржаўны бюджэт і прыватныя сродкі (мецэнаты, спонсары, інвестары). Аднак без яснай дэкларацыі дзяржавы, падмацаванай заканадаўчымі рашэннямі, бізнес не пачне ўкладваць сродкі ў сферу культуры.

Размова ідзе, хутчэй, не толькі аб прыбытковых камерцыйных структурах у галіне культуры, а

Беларускі павільён 54-й Венецыянскай біенале спакваля набывае канкрэтныя абрысы. Літаральна некалькі дзён таму быў вызначаны папярэдні спіс яго ўдзельнікаў, які мы эксклюзіўна паведамім трохі ніжэй. Але самае важнае нават не гэта. Пакрысе выкрышталізоўваецца тая стратэгія — ды, адпаведна, і тактыка, — якая будзе вызначаць рэпрэзентацыю беларускага сучаснага мастацтва за мяржой.

Куратар выставачнага праекта Міхаіл Баразна лічыць Беларусь той еўрапейскай краінай, якой не трэба “вылузвацца са скуры”, каб давесці сваю адметнасць. Таму яна можа апаўдаць пра сябе без залішніх эмоцый, у спакойным і размераным тэмпе. Бо мае што сказаць. Уласна, такая пазіцыя шмат у чым вызначае куратарскі падыход да стварэння экспазіцыі павільёна Беларусі ў Венецыі.

Дамінанты у працэсе...

З вызначэннем удзельнікаў чэмпіянату свету ўсё значна прасцей: спорт аперыруе канкрэтнымі лічбамі, якія лёгка параўноўваць. Іншая рэч — мастацтва.

Радок пра ўдзел у Венецыянскай біенале самым тлустым шрыфтам пазначаны ў curriculum vitae нават найзнакамітых мастакоў. Таму і не дзіўна, што прэтэндэнтаў на выставачную плошчу беларускага павільёна было нямала. Прапанаваць свой праект мог кожны ахвотны, і гэтай магчымасцю скарысталіся больш за тры дзесяткі аўтараў. Міхаіл Баразна запэўніў, што куратарская група ўважліва разгледзела ўсе заяўкі.

— Многія з гэтых праектаў падаліся нам вельмі цікавымі, — кажа куратар беларускага павільёна. — Але, у той самы час, некаторыя з іх ужо прэзентаваліся, а мы аддавалі прыярытэт менавіта “прэм’ерам”. У некаторых іншых дамінаваў візуальны шэраг, а вось інтэлектуальны складнік значна яму саступаў. І гэтак далей...

Прааналізаваўшы гэты досыць змястоўны матэрыял, куратар і яго асістэнты спынілі выбар на такіх розных аўтарах, як Віктар Пятроў, Артур Клінаў, Дзяніс Скварцоў і Канстанцін Касцючэнка. Адпаведна, спіс удзельнікаў даволі кароткі: усяго чатыры прозвішчы.

Міхаіл Баразна лічыць, што беларускі павільён не варта прыпадабняць да “выстаўкі мастацкіх дасягненняў” былых часоў, якая ставіла сабе за мэту ахапіць усё і нікога не пакрыўдзіць, бо вынік часцяком атрымліваўся няўцямным для глядача. Нездарэмна ж тыя выстаўкі ў кулуарах называлі з сарказмам.

— Беларусь, як і кожная культурна развітая краіна, сёння не здатная “распавесці” ў прасторы адной экспазіцыі аб усім мастацкім працэсе, які віруе на нашай тэрыторыі, — кажа куратар павільёна. — Бо сам гэты працэс вельмі разнастайны, інтэлектуальна насычаны і багаты на падзеі ды тэндэнцыі.

Дарэчы, па мерках Венецыянскай біенале, чатыры аўтары — гэта нават зашмат. Многія краіны даручаюць прадстаўляць сябе толькі аднаму мастаку. Не турбуючыся з той нагоды, што іншыя могуць пакрыўдзіцца.

У той самы час, фізічную абмежаванасць экспазіцыянай прасторы (а яе параметры хоцькі-няхоцькі даводзіцца ўлічваць) у наш час можна лёгка пашырыць за кошт сучасных тэхналогій. Таму наведвальнікі, якім будзе цікавы паглыблены экскурс у сучаснае беларускае мастацтва, атрымаюць такую магчымасць дзякуючы мультымедычным прэзентацыям. Запланаваны таксама і лекцыі з паказам дакументацыі.

це. Тое ж самае можна сказаць і пра Віктара Пятрова, чыю творчасць магчыма назваць узорам папраўдзе грунтоўнага, удумлівага падыходу ў сучасным мастацтве Беларусі. У сваю чаргу, Канстанцін Касцючэнка цікавы перадусім як прадстаўнік той тэндэнцыі, якая апошнім часам даволі выразна працягваецца ў нашай краіне, — стварэнне аб’ёмнай манументальнай пластыкі. Лічу, што яна павінна быць цікавай і за межамі Беларусі...

— У першую чаргу, выбіраліся не аўтары, а менавіта праекты, — дадае галоўны спецыяліст упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Зіменка, які

быў вымушаны яго расчараваць: сучаснае прадукцыі ў этнастылі на біенале сучаснага мастацтва не будзе. Прынамсі, у павільёне Беларусі.

Напаўжартам падумалася: а чаму б і не? Усе будуць выстаўляць мудрагелістыя відэаінсталюцыі, а мы — саломку. Можа, гэта — магчымасць вылучыцца?

— Прааналізаваўшы матэрыялы папярэдніх біенале, мы атрымалі магчымасць вучыцца на чужых памылках, — кажа Аляксандр Зіменка. — Прыкладам, адна з краін Персідскай затока зрабіла павільён у сваім нацыянальным стылі — з пальма-

таў: каб прымусіць публіку апладзіраваць, трэба бездакорна выканаць складаны твор. І толькі так ты зможаш засведчыць агульны ўзровень культуры ў тваёй краіне. Іншым спосабам нешта давесці папросту немагчыма.

— Думаю, што перадаць падрыхтаванай публіцы дух твайго народа можна нават у ледзь улоўны паўтонах, — дадаў куратар праекта. — А карціна сучаснай беларускай культуры — гэта зусім неабавязкова вялізнае палатно, выкананае яркімі фарбамі. Шмат якія важныя рэчы можна ўвасобіць і ў камерных формах.

Радок у CV: Венецыянская біенале

Права куратара: тэндэнцыя прэм’ер і адказнасці за вынікі

Выбар куратара — гэта заўсёды рызыка. Бо ніхто не можа дакладна ўявіць, у што пераўтварыцца ідэя, увасобленая непасрэдна ў экспазіцыю. І таму яшчэ да таго, як творы адправяцца ў Венецыю, плануецца своеасаблівая “разведка боем” — прэзентацыя павільёна ў Мінску. Гэта будзе свайго кшталту “генеральная рэпетыцыя”, дзе, пры неабходнасці, можна яшчэ ўнесці пэўныя карэкціроўкі.

— Тая задача, якую мы ставім сёння, — гэта менавіта знаёмства арт-істэблшмэнту з беларускім мастацтвам, — кажа Аляксандр Зіменка. — Гэта не падсумоўванне вынікаў, але толькі пачатак новай традыцыі — удзелу Беларусі ў Венецыянскай біенале.

Без сумневу, ініцыятыва міністра культуры краіны Паўла Латушкі была вельмі своечасовай. Бо айчынныя творцы папраўдзе камплексавалі з прычыны “няўдзелу” краіны ў біенале.

Міхаіл Баразна перакананы: беларускія мастакі не будуць выглядаць у Венецыі неактуальна, бо іхняя творчасць даўно інтэгравана ў еўрапейскія і сусветныя мастацкія працэсы. Пра гэта сведчыць і тое, што яны пачуваюцца “ўпоравень” са сваімі замежнымі калегамі на многіх міжнародных выстаўках.

— Не так даўно ў нас у БДАМ была абарона дысертацыі на тэму прадстаўніцтва беларускага выяўленчага мастацтва за мяжой. Дык адзін толькі дадатак да працы з пералікам выставак заняў ажно 300 старонак! І гэтыя кантакты з года ў год становяцца ўсё больш інтэнсіўнымі...

Сёння такія праекты арганізуюць перадусім самі мастакі, але, як адзначыў Аляксандр Зіменка, Міністэрства культуры гатова разгледзець усе прапановы і аказаць пасільную дапамогу некаторым з іх. Балазе прэзэдэнты ўжо былі: летась фатограф Вольга Савіч і музыкант Сяргей Пукст атрымалі фінансавую дапамогу для ўдзелу ў фестывалі ў Францыі.

Безумоўна, што ініцыятыву па “адкрыцці” сучаснага беларускага мастацтва за мяжой нельга аддаваць выключна на водкуп замежным жа куратарам. Бо іначай мы рызыкуем не пазнаць сябе ў тым партрэце, які будзе створаны без нашага ўдзелу.

Ілля СВІРЫН

з’яўляецца асістэнтам куратара. — Мы не выбіралі мастакоў з улікам іх былых заслуг або... толькі за тое, што яны ёсць. Да таго ж, паводле сусветнай практыкі, канчатковы выбар застаецца менавіта за куратарам. Але, разам з тым, на яго ўскладаецца і адказнасць за вынікі...

Напэўна, іншы механізм ажыццяўлення гэтага выбару нават цяжка прыдумаць. Бо погляды на сучаснае мастацтва ў цэлым і на яго рэпрэзентацыю ў рамках канкрэтнага выставачнага праекта ва ўсіх розныя. І хтосьці ўсё ж павінен мець права апошняга слова.

Міхаіл Баразна перакананы: куратар не музіць вучыць мастака трымаць пэндзаль (зразумела, што апошняе слова ўжыта тут фігуральна). Бо галоўная куратарская функцыя — паўнаўтаснае выяўленне індывідуальнасці аўтара.

Саломкі не будзе

На думку куратара, творы ўсіх чатырох аўтараў можна назваць менавіта беларускімі. Нягледзячы на характэрны для сучаснага мастацтва ўніверсальнасць, яны маюць і нацыянальныя рысы. Хаця, магчыма, не кожны ўбачыць іх “няўзброеным вокам”.

— Адзін журналіст задаў мне літаральна наступнае пытанне: ці будуць у павільёне Беларусі прадстаўлены вырабы з саломкі? — пасміхаецца Міхаіл Баразна. — На жаль,

Цягам апошніх трох нумароў “Культуры” чытачы нашай газеты мелі магчымасць азнаёміцца з паэпизодным сінопсісам поўнаметражнай мастацкай стужкі “Паціна. Тайна каралінскага медальёна”, створанага супрацоўнікамі рэдакцыі. Сюжэт стужкі заснаваны не толькі на сучасных рэаліях, але і на фрагментах гістарычнай мінуўшчыны нашай краіны. Такім чынам, прапануемы кінапраект мае на мэце, у першую чаргу, папулярызацыю беларускай спадчыны, заклікае да клопату пра архітэктурныя помнікі, аднаўленне колішніх славетных на ўсю Еўропу цэнтраў культуры.

Пасля таго, як апошняя частка сінопсіса ўбачыла свет, у рэдакцыі прагучаў званок з Нацыянальнай кінастудыі: галоўны рэдактар “Беларусьфільма” Наталля Сцяжко выказала сваю зацікаўленасць прачытаным. Неўзабаве адбылася сустрэча аўтарскага калектыву “Паціны” з Наталлей Рыгораўнай у Інфацэнтры “Культура-інфа”. Надзвычай насычаная і цікавая гутарка была прысвечана тым важным крокамі, якія павінен зрабіць аўтар сцэнарыя, каб яго работа была сапраўднаму ацэнена і стала асновай для кінематаграфічнага твора. Зразумела, гаворка зайшла не толькі аб канкрэтным сцэнарыі, але і аб тым, які матэрыял запатрабаваны ў сучасным беларускім кіно, якія праблемы перашкаджаюць студыі мець якасны “сцэнарны партфель” і як гэтых праблем можна ўнікнуць. “Культура” прапануе меркаванні Наталлі Сцяжко наконт гэтых пытанняў.

на, характары герояў — раскрывацца праз іхнія ўчынкі, а не праз думкі, не заўважныя на экране для гледача. Сцэнарны матэрыял павінен адразу ўяўляць з сябе гісторыю, прычым гэта не проста звычайны набор жыццёвых фактаў, а канфлікт па схеме “герой — мэта — перашкода”.

У чые рукі?..

— Адказны момант для пачаткоўцаў — у рукі якога рэжысёра трапіць іх твор. Надзвычай важна, каб сцэнарый не разыходзіўся з унутраным “камертонам” пастаноўшчыка, лёг яму на душу. На жаль, можа адбыцца і так, што вельмі добры сцэнарый можа не знайсці рэжысёра, а бывае і наадварот, калі пастаноўшчыкі змагаюцца за права працаваць менавіта з пэўным матэрыялам. Даць канкрэтны і на сто працэнтаў дакладны “рэцэпт” немагчыма.

На Беларусі шмат добрых пісьменнікаў, якія ствараюць якасную прозу. Але драматургія — вельмі спецыфічны від літаратуры, пісаць

дыра” і “Масакры” Аляксандр Качан, які, дарэчы, зусім нядаўна завяршыў працу над сцэнарыем па рамане Уладзіміра Караткевіча “Каласы пад сярпом тваім”.

Добрага аўтара трэба “песціць”, плаціць годны ганарар, бо на рускамоўным сцэнарным рынку кошты на сцэнарый — вельмі вялікія і дасягаюць дзясяткаў тысяч долараў. Больш за тое: праца вядомых кінадраматургаў распісана на гады наперад. Менавіта таму такі спосаб пошуку матэрыялу як сцэнарны конкурс — часцяком неэфэктывны, бо прызнаныя аўтары ў іх свядома не ўдзельнічаюць. А шукаць і вучыць пачаткоўцаў не так проста і патрабуе значных высілкаў.

Самы ж лепшы сцэнарый, які мне давалося браць у рукі за чатыры гады працы на пасадзе галоўнага рэдактара Нацыянальнай кінастудыі, належыць класіку беларускага кіно Міхаілу Пташукі і быў напісаны ім яшчэ ў сярэдзіне дзевяностых. Твор пад назвай “Крамлёўскія куранты, або Анёл-ахоўнік” распавядае пра

нематограф, якая існуе ў большасці краін, прадзюсар заўсёды кантралюе стварэнне сцэнарыя, як і астатнія працэсы, уключаючы будучы пракат стужкі.

Ці можа высакаякасны рэжысёр зняць фільм на някасным сцэнарным матэрыяле? Гэта пэўная ілюзія, бо рэжысёрскае бачанне не заўсёды супадае з задумай сцэнарыста. Прадзюсарская мадэль кіравання кінематографам якраз і дазваляе прыйсці да пэўнага кансэнсусу між усімі ўдзельнікамі за кошт таго, што толькі адзін чалавек — менавіта прадзюсар — бярэ на сябе ўсю адказнасць.

Тэма “Паціны” — надзённая

— Гістарычная фактура на экране вельмі патрэбная, менавіта цяпер, калі ў грамадстве назіраецца рост цікавасці да айчынай культуры, да сваёй дзяржавы. Аб гэтым сведчыць і поспех стужкі “Масакра” Андрэя Кудзіненкі, і даныя грамадскага апытання, што ладзіла ваша газета ў мінулым і пазамінулым гадах. Таму, мяркую, “Паціна” адпавядае агульнай тэндэнцыі. Свету мы цікавыя найперш сваёй нацыянальнай тэматыкай, адметнасцю, таму сярод праектаў, што запусчаны цяпер у вытворчасць, — “Талаш”, якога здымае Сяргей Шульга. Дарэчы, сцэнарый гэтай чатырохсерыйнай карціны можна лічыць адным з лепшых за апошні час.

Сучасная публіка — вельмі патрабавальная, але, адначасова, не надта абцяжарвае сябе чытаннем. Яна чакае найперш забавы, а не “лекцыі”. Трэба ўлічваць і ўзрост сучаснага наведвальніка кінатэатраў: па ўсім свеце 90% гледачоў — маладыя людзі ва ўзросце ад 15 да 25 гадоў. Іх запыты трэба не проста ведаць, а — здымаць, зыходзячы з рэальных патрэб будучага спажыўца. Тут кіно нічым не адрозніваецца ад іншых сфер вытворчасці, у якіх асноўную ролю адыгрывае маркетынг, вывучэнне рынку. Любы сучасны кінапраект, які разлічвае на поспех, пачынаецца цяпер нават не з моманту напісання сінопсіса ці сцэнарнай заяўкі, а з высвятлення перспектывы праекта.

У Беларусі пакуль цяжка казаць аб рэнтабельнасці кінавытворчасці. Пасляховыя ў фінансавым плане праекты — тэлевізійныя, сумеснай вытворчасці з расійскімі кампаніямі. Відавочна, што нам патрэбны працы на сапраўдны сусветны ўзровень, але для гэтага трэба развіваць кантакты з элітай моцных у кіно краін, пашыраць удзел у міжнародных кінарынках і фестывалях. Бо нават вялікія грошы, укладзеныя ў здымкі, не гарантуюць пастаяннай высокай якасці стужак, як мы бачым на прыкладзе некаторых краін на поставецкай прасторы.

Такім чынам, жаданне стварыць новы сцэнарый можна толькі вітаць. Спадзяюся, наша кінастудыя пройдзе стадыю рэканструкцыі і стане паспяховай установай, якая будзе ствараць кіно, канкурэнтаздольнае на сусветным рынку.

Занатаваў Антон СІДАРЭНКА

Ад рэдакцыі. Гэтай публікацыяй мы пачынаем даследаваць праблему распрацоўкі і ўвасаблення сцэнарыя ў беларускім кіно на прыкладзе канкрэтнага праекта. Сённяшняе меркаванне — толькі адзін погляд на “Паціну” і сцэнарную праблему ў нацыянальным кіно. Упэўнены, што знойдуцца і іншыя эксперты, чые меркаванні мы з давальненнем прыемем да ўвагі. Таксама калектыву аўтараў “Паціны” пачынае пошукі “роднаснай душы” — таго адважнага рэжысёра, унутраны “камертон” якога супадае з галоўнай тэмай сцэнарыя — адраджэннем культурна-гістарычнай спадчыны нашай краіны.

Правобраз для фільма

“Герой — мэта — перашкода”, або Парады для стваральнікаў новых “Пацін” і не толькі

Галоўнае — канфлікт!

— Шляхі, якімі сцэнарый трапляе “ў работу”, розныя. Самы прсты — “эканамічны”: калі аўтар прыносіць гатовы сцэнарый, які прымаецца рэдактарам і пасля мінімальнага правак выносіцца на мастацкі савет кінастудыі, а потым — на Экспертны савет Міністэрства культуры. Калі яго ўхвалілі, то гэта сведчыць аб тым, што сцэнарый можа быць запушчаны ў вытворчасць. Але, на жаль, існуе яшчэ шэраг фактараў, якія ўплываюць на магчымасць увасаблення задум аўтара на экране, у тым ліку колькасць грошай, патрэбных для здымак, наяўнасць рэжысёра, чыё ўнутранае бачанне і творчая манера найбольш прыдатныя менавіта для абранага сюжэта.

Іншы шлях — да нас прыходзіць патэнцыйны аўтар з заяўкай сюжэта прыблізна на адну старонку, і калі ён зацікавіць студыю, то працягвае працу непасрэдна над літаратурным сцэнарыем. Трэба адзначыць, што насамрэч цікавых, арыгінальных заявак за ўвесь час супрацоўніцтва з “Беларусьфільмам” мне амаль не траплялася. Тым не менш, мы даём аўтарам магчымасць разгортаць іх у паўнаватарскія сінопсісы і сцэнарыі, зразумела, калі задумы патэнцыйнага аўтара адпавядаюць маральна-этычным нормам і прынцыпам нашай кінастудыі.

Дарэчы, тое, што стварыў калектыву “Культуры”, — гэта якраз правобраз будучага сцэнарыя. Мне спадабалася літаратурная версія “Паціны”, спадабалася як цікавае чытанне з улікам тых мэт, што ставіліся пры яго стварэнні. Па сутнасці, “Паціна” — так званы “паэпизоднік”, падрабязны сінопсіс, структура якога адпавядае эпізодам будучай стужкі. Такую форму працы можна рэкамендаваць менавіта пачынаючым кінадраматургам, бо яна дазваляе атрымаць разуменне сутнасці кінематаграфічнай формы, а структуру такога сінопсісу лёгка трансфармаваць, дзякуючы асобным эпізодам. У сусветнай практыцы шмат выпадкаў, калі праца над сцэнарыем з’яўляецца калектывнай: адзін аўтар выдумляе сюжэт і піша сінопсіс, другі — паэпизодны сцэнарый, трэці рыхтуе дыялогі і вобразы персанажаў. У асноўным такім чынам працуюць стваральнікі серыялаў.

У “Паціне” ёсць шэраг удалых момантаў, што раскрываюць характар галоўных герояў, кшталту сцэны, у якой Хрысціна едзе з Артурам у машыне і спрачаецца з ім. Таксама вельмі ўдалая — сцэна на аўтазапраўцы. Такія моманты трапна харак-

тарызуюць персанажаў будучай стужкі, іх адносіны з наваколлем, што павінна дапамагчы рэжысёру і акцёрам у далейшай распрацоўцы вобразаў.

Калі ж гаварыць увогуле пра сцэнарый, то вельмі важна разумець, што такое драматычны канфлікт. Калі ў прозе, скажам, ён можа падмяняцца філасофіяй, то ў кінасцэнарыі ўсё павінна быць прапісана даклад-

на, з улікам усіх патрабаванняў для будучага ўвасаблення вобразаў на экране, вельмі няпроста. Нават самыя таленавітыя празаікі аказваюцца вельмі разгубленымі, калі ўзнікае неабходнасць прыдумаць рухавых герояў, якія выражаюць свае характары праз дзеянне, а не праз размовы. Скажу так: здольных драматургаў на Беларусі — адзінкі. Лепшы на дадзены момант — аўтар “Пава-

жыццё беларусаў у сталінскія часы. На жаль, Міхаіл Мікалаевіч пайшоў з жыцця і не паспеў зняць саму стужку...

Рэдактар не мае права ўносіць радыкальныя змены ў сцэнарый, нават калі яго меркаванне мае значна палепшыць тэкставы матэрыял. Рэдактар можа толькі даваць парады аўтару, а прыслухоўвацца да іх ці не — справа апошняга. Пры прадзюсарскай мадэлі функцыянавання кі-

Хто сказаў, што перыяд зімовых балю скончаны? З вялікай колькасці праектаў апошніх дзён мы выбралі для агляду якраз тыя, што могуць мець працяг не толькі ў святы. Такім чынам...

гадзінніка пад звон бакалаў з шампанскім, якія раздавалі на выхадзе. Можна было наведваць чатыры салоны: гістарычны, мастацкі, усходні, музычна-паэтычны. У апошнім — стаць сведкам цудоўнага творчага эксперыменту, сцігла названнага “Рамансы на вершы паэтаў Сярэбранага веку”.

рамантычна-інтэлектуальная, пахатняму ўтульная, часам імпрэвізацыйная, атмосфера, зададзена тонкай, удумлівай паэзіяй В.Паліканінай. У цэнтры апынулася менавіта паэтка — з ціхім тэмбрам голасу, мяккай пластыкай і нейкай асаблівай жаночасцю, з хваляўніца пададзенымі тэмамі чакання цуду, пераемнасці

не заўсёды супадае з ацэнкамі прафесіяналаў: глядач часта гатовы дараваць артысту прыкрасы выпадковасць (ну не ўзяў ноту, а так хацелася!), затое атрымаць ад яго зарад добрай, пазітыўнай энергіі, працягнутоў у залу нітачку шчырасці і даверу.

Кожны з дзевяці салістаў, якія выступалі гэтым разам, быў чымсьці адметны: Ганна Шалюціна, 16-гадовая Стасія з Мінскага музычнага вучылішча імя М.Глінкі, Святлана Герасімава, Дзяніс Ліс, Святлана Лебедзева, салістка ансамбля “Харошкі” Вольга Бычкоўская, лаўрэат некалькіх конкурсаў, студэнтка БДУКІМ Інга, больш за іншых раскручаная Юлія Гусева, “верасоўскі” саліст Ян Маерс.

Разам з тым, быў святле праектара, на пачаткоўцаў праецыраваліся агульныя недахопы нашай эстрады: там — няўдалыя аранжыроўкі, тут — нястача “свайго” рэпертуару, часам яго аднастайнасць, а яшчэ няўменне “паднесці” песню і нават самога сябе. Таму Першую прэмію, калі

Стылёвая лінія

121-ы “цягнік” з 11-й станцыі

У Заслаўе можна даехаць электрычкай: станцыя сімвалічна называецца “Беларусь”. А як дабрацца да беларускай старадаўняй і зусім нядаўняй музыкі? Адзін са шляхоў — праз Заслаўе, дзе ўжо 11 гадоў запар Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народнымі артыстамі краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам ладзіць Святы музыкі. Усяго ў малых гарадах такіх фестываляў набіралася — 121.

Асаблівацю цяперашняга, па словах доктара мастацтвазнаўства і пастаяннай вядучай такіх святаў Вольгі Дадзімавай, стаўся парадокс разлому эпох, калі беларускія кампазітары XX ст. не ведалі сваіх папярэднікаў, айчынных ж творцаў XVIII — XIX стст. часам не ўсведамлялі сябе беларусамі.

Канцэрт, у якім гучалі творы славуных музычных дынастый мінушчыны і Дзмітрыя Лукаса (да 100-годдзя з дня яго нараджэння), з’яўдаў нашым спадчынам у адну непарыўную лінію — бы злучыў той самай чыгункай розныя станцыі. Ётак яшчэ больш відэаважнай стала пераемнасць XIX і XX стст. Невыпадкава творы Д.Лукаса і яго далейшых папярэднікаў М.Ельскага, Я.Карловіча сплывалі ў адну по-

вязь, дзе на адным баку шматгранніка — экспрэсія поклічай ансамбля трубачоў “Інтрада”, на другім — вытанчаная грацыёзнасць Струннага квартэта, на трэцім — інтэлігентны еўрапейзм Вакальнага ансамбля.

Дадамо, што ўсе гэтыя “разыначкі” — наступствы адметных, зробленых з густам і фантазіяй цяперашніх пералажэнняў той музыкі для камерных калектываў у складзе аркестра.

А ўсе гэтыя чыгуначныя рэйкі — толькі зачэпка: ну нарадзіўся Д.Лукас (як, між іншым, і Я.Глебаў) у сям’і чыгуначніка, але ж “даехаў такі” і да опернай “станцыі” “Кастусь Каліноўскі”, і да тых разнажанравых твораў, што былі адроджаны на заслаўскім фестывалі.

Фота Юрыя ІВАНОВА і Віктара КАВАЛЁВА

Канцэрты ў Белдзяржфілармоніі, прысвечаныя Дню салідарнасці азербайджанцаў свету, даўно ладзяцца штогод. Гэтым разам нашу краіну наведвалі два ашугі — так называюць музыкантаў-апавядаўцаў сабе на сазе.

Саз і джаз

З прывітаннем, а таксама “пасляслоўем” выступіў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Азербайджанскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, доктар тэхнічных навук, прафесар Алі Нагіеў. А сам канцэрт нагадваў сапраўднае сапраніцтва ашугаў.

Неймет Гасымаў выконваў інструментальныя кампазіцыі. Яго саз гучаў надзвычайна разнастайна, арыгінальна, з мноствам кантрасных адценняў, пераходаў-пераліваў, штрыхоў і манер ігры.

Самі ж кампазіцыі нагадвалі мудрагелістыя азербайджанскія

льна на генетычным узроўні, успрымала заканамернасці формы, выбухаючы аплідыментамі акурат пры набліжэнні да фіналу. У нас такія “формабудуўнічыя” воплескі бываюць хіба на джазавых канцэртах, калі публіка радасна пазнае тэму пасля яе доўгіх імпрэвізацыйных “прыгод”. Сапраўды, чым не паралель? І — дадатковы доказ плён-

насці культуры нага ў з а е м а бмену, які яшчэ больш выяўляе духоўнае багацце кожнага народа, агульначалавечыя і адметныя, непаўторныя рысы нацыянальнага мастацтва.

На здымку: Алтай Мамедаў і ягоны саз.

На балі ў Вялікім тэатры танцавалі нават глядачы.

Балі з інтэрактывам

Салон “машыны часу”

“Вялікі бал у Вялікім тэатры” праішоў другі раз, пераканаўшы: тут актыўна шукаюць свае варыянты нясумнага “балявання”, закладваючы традыцыі, перапыненыя ў нас больш чым на два стагоддзі.

Балі здаўна сумяшчаліся з музычнымі спектаклямі ды іншымі забавамі. Той жа дывертысмент у апошняй дзеі класічных балетаў — не што іншае, насамрэч, як трансфармаваны “інтэрактыў”: спачатку фіналам было праславутае “Танцуюць усе!”. Тэатральныя фае будаваліся так, каб на балконе ўладкоўваўся аркестр, а ўнізе заставалася месца для шэсцяў, кружэнняў ды скокаў — на любы густ. Наш тэатр не прадугледжваў падобнага. І калі летась узнікла ідэя Вялікага балю, праблем было зашмат — нават на ўзроўні арганізацыі прасторы. Але рэжысёр Галіна Галкоўская здолела максімальна выкарыстаць усе асаблівасці ўнутранай планіроўкі глядацкай часткі тэатра. І сёлета гэтая тэндэнцыя стала яшчэ больш заўважнай.

Баль атрымаўся менш калейдаскапічным, затое ўзбуйніліся элементы яго мазаікі. Больш працяглымі сталі ўласна танцавальныя праграмы. Нездарма па просьбе харэографа Наталлі Фурман у тэатры папярэдне прыводзіліся бесплатныя ўрокі танцаў для тых, хто набыў на балі білеты. Не сумавалі і тыя, хто не танцуе. Гадзіны “да” і “пасля” поўначы публіка правяла ў зале, дзе замест звыкллага гала-канцэрта ўбачыла тэатралізаваную прыпавесць пра святочны натоўп і адзінокія чалавечыя душы, аздобленую камп’ютарнымі відэаэфектамі: штосьці накшталт яшчэ адных варыяцый на тэму гофманаўскага “Шчаўкунка” з дамешкам філасофскіх казак Андэрсена — і з антрактам на бой

Баль у Вялікім уражваў вытанчанасцю, а святы ў філармоніі сапраўды здзіўляла.

Замест звыклых рамансавай нізкі з чаргаваннем салістаў і салістаў у прыгожых сукенках — сапраўдны салон пачатку XX ст., не “парадна-прыдворны” ці “хатні”, а менавіта артыстычны. Сярод наведвальнікаў — салісты, загрыміраваны пад М.Багдановіча, С.Ясеніна, З.Гіпіюс, К.Бальмонта... Канцэртмайстра Ірыну Целяпнёву, апрануўшую парык, можна было пазнаць хіба па найчысцейшай якасці гуку. І ўсё гэта — скрозь прызму капюшнікаў, традыцыі якіх, нагадаем, таксама складаліся менавіта ў тыя часы, на падобных артыстычных “пасядзелках”.

А першай гадзіне ночы праграму паўтарылі, але гэта дадаткова даказала: замала! Трупце патрэбны не толькі камерныя канцэртныя праграмы, а менавіта камерная тэатральная сцена!

Чым не Валянцінаў дзень?

Пяць гадоў адзначыў праект “Калядныя сустрэчы” Тэатра-студыі кінаакцёра. Спачатку ў ім удзельнічалі паэтка Сялянціна Паліканіна і аўтар і выканаўца Анатоль Длузскі. Праз год да іх далучыўся спявак Алег Сямёнаў, затым — артысты тэатра.

Святкаванне “маленькага юбілею” вылілася ў вечарыну “З любоўю да вас!”, дзе панавала

пакаленню, хуткаплыннасці часу, вечных духоўных каштоўнасцей. Яшчэ адной культурна-эстрацыйнай сустрэчы ўспрымаліся выступленні А.Сямёнава, які быццам “перакладаў” паэтызаваную эстэтыку інтэлігентнасці на музычную мову.

Абрамленнем для такога ўдумлівага, пафіласофскага заглябленага начыннага вечарыны сталіся, па кантрасце, кідкія, разлічаныя на непасрэдную рэакцыю публікі, выходы кіна, тэлезоркі Веры Паляковай і хрыплаваты шансон А.Длузскага. Літаратурна-паэтычныя пераходы ад аднаго гасця да другога стварала актрыса і тэлеведучая Ірына Нарбекава.

А яшчэ — стартадром

Маладзёжны тэатр эстрады другі год запар зладзіў праект “STAR-T”: запрасіў (цытую праграму) “таленавітых, яркіх, маладых і энергійных” і даў ім старт да “star”, што ў перакладзе з англійскай гучыць як “зорка”.

— У нашым тэатры, — распавёў дырэктар Мікалай Казюлін, — даволі часта праводзяцца адборныя спеўнай моладзі на міжнародных конкурсах. Але праходзяць такія праслухоўванні ў рабочай атмасферы, пры зачыненых дзвярах: у зале — толькі члены журы і самі ўдзельнікі, максімум — з выкладчыкамі і, здараецца, бацькамі. Наглядчыцы на гэта, мы вырашылі стварыць такі “кастынг”, дзе рашэнне заставалася б за глядачамі — тымі, хто ў далейшым будзе галасаваць рублём за сваіх улюбленцаў. Цягам года адсочваем маладых артыстаў і запрашаем у праект. Намагаемся ахапіць не толькі сталіцу, але і рэгіёны.

Канцэрт жа намагаемся скласці так, каб кожны атрымаў сваю долю прызнання і апладысменту. І пры гэтым сочым за рэакцыяй публікі, а яна, як вядома,

пад час канцэрта ўсё ж праводзіўся б конкурс, асабіста я аддала б імпрэвізацыям вядучага: абаяльны Дзмітрый Карась нават танцаваў, узгадаўшы сваё харэаграфічнае мінулае, і так прадстаўляў кожнага з выступоўцаў, што часам тыя “словы на дарожку” запаміналіся больш за спевы. Ну, а Гранпры па праве заслужыла балетная трупа тэатра. За апошні год яна ператварылася ў бліжэйшую калегу-суперніцу ансамбля кафедр харэаграфіі БДУКІМ.

Без бекару

Даўно сталі традыцыяй зімовыя ранішнікі ў Белдзяржфілармоніі, зладжаныя творчай моладзю Філармоніі для дзяцей і юнацтва. Сёлетняя ж казка атрымалася — пра музычных прыгод.

Дарэчы, чаму б філармоніі не прадоўжыць распачатае і не скласці некалькі звязаных адна з адной гісторый у штосьці кшталту “серыяла” на зададзены тэму? Тым больш, доўга шукаць аўтараў для такіх праектаў не давядзецца: творчы тандэм лібрэтыста Сяргея Макара і кампазітара Уладзіміра Саўчыка, якія, між іншым, працуюць у самой філармоніі, склаўся яшчэ летась. Цікавыя сюжэты павароты, запамінальныя рыфмы, адметныя мелодыі, кожная са сваёй “фішкай” у аркестроўцы, — гэта менавіта тое, што і патрэбна дзіцячым спектаклям. Не займаць фантазіі і рэжысёру Ніне Осіпавай, якая, як добрая гаспадыня, умее прыгатаваць “кулінарны шэдэўр” літаральна з таго, што пад рукой. Ды яшчэ ўпрыгожыць так, што не пазнаеш!

Кожны з салістаў таксама ўносіць свае “ноткі”: па яркасці створаных вобразаў нашы музыканты не толькі не саступаюць прафесійным акцёрам, а яшчэ і фору дадуць многім з ім. Далучыце сюды пэўную спрактыкаванасць, бо наша “філармонія ў філармоніі” і лялечныя спектаклі рыхтавала, і амаль што камерна-опера, разлічаныя на Малую залу імя Р.Шырмы. Карацей, было б жаданне эксперыментаваньня! Міне час, і юныя глядачы, многія з якіх упершыню пераступілі філарманічны парог менавіта дзеля такой казкі, прыйдуць сюды ўжо свядомымі слухачамі музычнай класікі. І — прадоўжаць свята!

Ахвяра дзеля... буфанады

Код у паветры: іграем Шэкспіра ці ўсё ж Карлсана?

Як часта апошнім часам, рэцэнзуючы сталічныя прэм'еры, даводзіцца пісаць: "Нягледзячы на рэканструкцыю"... Вось і цяпер, на суперак свайму "вандрунаму" жыццю, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы выпускае ў свет новы спектакль — "Самотны Захад" Марціна МакДонаха ў пастаноўцы Паўла Харланчука.

Той факт, што палітыкай мастацкага кіраўніка тэатра Мікалая Пінігіна з'яўляецца практыка прадстаўлення маладым рэжысёрам магчымасцей для ажыццяўлення сваіх пастановак з купалаўскімі акцёрамі, сам па сабе не можа не радаваць: цягам другога сезона Павел Харланчук — ужо трэці, хто ў рамках гэтай палітыкі ўвасобіў пад эгідай Купалаўскага свой "поўны метр". І гэта — нягледзячы на тое, што амплітуда паміж поспехамі і праваламі маладых вельмі ж вялікая: варта згадаць хаця б відавочную няўдачу "Тэатраманіі" П.Шэфера ў пастаноўцы Кацярыны Агароднікавай, і на яе фоне — бліскучую перліну "Офіса" І.Лаўзунд у рэжысуры Кацярыны Аверкавай. Натуральна, што і з'яўленне ў рэпертуарнай афішы Купалаўскага імёнаў моднага ірландскага драматурга Марціна МакДонаха і таленавітага айчыннага акцёра і рэжысёра Паўла Харланчука не магло не інтрыгаваць.

Калі гаварыць пра творчасць Марціна МакДонаха, за межня і расійскія крытыкі называюць яго не іначай як "Шэкспірам XXI стагоддзя". Але, разам з тым, адзначаюць, што па сутнасці сваёй гэта — "драматургічны Карлсан": пакуль ты маеш справы сам-насам з яго драматургіяй, усё падаецца зразумелым, вясёлым і надзвычай цікавым, але ў самы апошні момант, калі "з'яўляюцца бацькі", ён раптам некуды знікае, і адказваць за "зробленае" даводзіцца самому. Што і казаць: акурат у гэтую пастку патрапіў рэжысёр Павел Хар-

ланчук. "Жарсці па МакДонаху" точацца ў коле айчынных тэатралаў цягам ужо некалькіх сезонаў: бліскучыя пастаноўкі пермскага тэатра "Ля моста" па творах гэтага аўтара, што былі паказаны ў рамках "М.@rt.кантакту" і "Белай вежы", кожны раз выклікалі прафесійную зайдраць і рытарычнае "Калі ж ужо і мы "даспеем"?..".

У "Самотным Захадзе" Марцін МакДонах прадстаўляе нам тып сучаснага тэатральнага антыгероя. Думаецца, менавіта таму гісторыю пра двух братоў Павел Харланчук вырашае праз тэатральную буфанаду, што бачыцца яму самай адпаведнай формай для расповеду пра людзей, для якіх пачак чыпсаў або газавая пліта ўяўляюць большую каштоўнасць, чым жыццё ўласнага бацькі ці брата. Атрафія душэўных перажыванняў і адсутнасць нават мізэрных уяўленняў пра мараль і чалавечнасць — такімі на першы погляд выглядаюць Вален (Сяргей Рудзеня) і Коўлмэн (Міхаіл Зуй). Пры гэтым, яны — і "прадукт", і ідэальны "спажывец" сваёй сістэмы: чыпсы, алкаголь, часопісы з распра-

нутымі дзяўчынамі і пастаяннымі сваркі-звады для таго, каб даказаць, хто з іх "вышэй" у сацыяльнай пірамідзе, — акурат з гэтага "зроблены нашы хлопцы". І, здаецца, ім тое не стварае аніякага дыскамфорту, наадварот: такая атмасфера падаецца цалкам натуральнай і нават камфортнай для іхняга існавання.

Услед за аўтарам рэжысёр, а разам з ім і мы, глядачы, паўстаём перад пытаннем: ці здольныя гэтыя героі да якіх-кольвек душэўных трансфармацый? Ці існуе хоць што-небудзь, здольнае абудзіць у іх чалавечыя пачуцці і эмоцыі? І ці маюць яны хаця б маленечкі шанц ператварыцца ў людзей? На жаль, акурат для мяне рэжысёр так і не даў яснага адказу на гэтае пытанне. У першую чаргу, таму, што быў заняты тым, каб трымаць тэмпырытмічнае напружанне сцэнічнага існавання герояў, падтрымліваць інтарэс да акцёрскай буфанады (бо "ўсур'ёз" існуюць на сцэне хіба толькі Айцец Уэлш — Раман Падаляка — ды Гёрлін — Вікторыя Чаўлытка — у сваім апошнім маналогі). Дзеля гэтай мэты Харланчук свядома ахвяраваў даволі-такі значнай часткай аўтарскага тэксту, намагаючыся "спрасаваць" размовы герояў да канцэнтраванай структуры, і адмовіўся ад дзвюх дзей у спектаклі. Аднак за кошт гэтага распалася галоўная аўтарская задума —

падзел жыцця герояў на, так бы мовіць, два перыяды: "да" і "пасля" смерці Айца Уэлша. Самазабойства святара (а як па мне, ідучы за драматургам, — сапраўднае ахвярапрынашэнне ўласнага жыцця) сталася ўсяго толькі адным з эпізодаў у серыяльнай "чорнай камедыі" пад назвай "Жыццё пары ірландскіх хлопцаў". І — нагодай пабавіцца ў гульні пад назвай "пакаянне". Якое, дарэчы сказаць, пранеслася надзвычай хутка, у адрозненне ад аўтарскай "зацягнутасці": драматург свядома аддае гэтаму працэсу спасціжэння прызнання-пакаяння цэлую другую дзею, мэтай якой было стварэнне сітуацыі для таго, каб гэтыя "доўбні" — браты Коначы — атрымалі нарэшце шанц праявіць, хаця б на мацаць у сабе чалавечую прыроду.

Структурна драматургічная аснова падводзіць нас да таго, што фінал спектакля і мусіць даць адказ на праўдзе глабальнае сацыяльнае пытанне, куды больш "прасторнае", чым проста ўзаемаадносіны двух братоў: "Ці можа сучасны чалавек стаць хоць крышачку лепшым, ці ў стане ён адшукаць у сваёй душы гэты рэзерв?". І якія выхадзі ёсць з сітуацыі, калі два родныя браты стаяць адзін насупраць аднаго са зброяй у руках і цвёрдым намерам адпомсціць адзін аднаму за ўсе мінулыя крыўды? У спектаклі Харланчука героі... проста збягаюць са сцэны. І ключавая, вызначальная фраза Валена: "Сёння ўвечары я не нап'юся!", што ўяўляе, па сутнасці, код да разумення ўсёй рэжысёрскай пазіцыі, застаецца проста "вісець" у паветры.

Тацяна КОМАНАВА
Фота
Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА
На здымках: сцэны
са спектакля.

Слаўнае імя гродзенскага мецэната і асветніка Антонія Тызенгаўза вярнулася з нябыту колькі гадоў таму. Выбітная постаць і жыццёвая гісторыя заснавальніка гарадзенскага тэатра, медыцынскай акадэміі, друкарні і шматлікіх мануфактур у гарадзе над Нёманам, Паставах, а таксама ў Дзятлаве, уладальніка шматлікіх маёнткаў, у тым ліку ў знакамітым дзякуючы стужцы "Масакра" палацы ў Жалудку, сама па сабе неверагодна кінагенічная. Яна можа натхніць на стварэнне нават не аднаго сюжэта для нацыянальнага кінамастацтва. Адно з першых спроб адлюстраваць багатую біяграфію падскарбій Вялікага Княства Літоўскага зрабіў рэжысёр студыі "Летапіс" Юрый Цімафееў у сваёй дакументальнай стужцы "Рэфарматар".

Упершыню на экране: Антоній Тызенгаўз

Падскарбій "галантнага часу"

XVIII стагоддзе — славыты "галантны час" — было яшчэ парой асветнікаў і авантурыстаў. Сёння яно эмацыянальна ўспрымаецца як "цацачнае", лёгкае, музычнае. Такой "эпоха Тызенгаўза" падалася і Юрыю Цімафееву, які пачаў сваю стужку з вядомай тэмы англійскага кампазітара Майкла Наймана да фільма "Кантракт рысавальшчыка" класіка аўтарскага кіно Пітэра Грынуэя. Гэтая лёгкая, але насцярожваючая музыка лепшым чынам дазваляе прасякнута атмасферай "галантнага часу", калі найважнейшыя палітычныя пытанні вырашаліся часцяком зусім не за сталом перамоў, а шляхецкі гонар быў куды вышэй за грошы.

Але музыка — толькі частка шматлікага матэрыялу, які таленавіты беларускі дакументаліст пакаў у аснову сваёй карціны. У якасці візуальнага суправаджальніка Юрый Цімафееў выкарыстаў гравюры адпаведнага гістарычнага перыяду ды, зразумела, здымкі з мясцін, звязаных з імем Антонія Тызенгаўза і тых

персон, якія ракавым чынам паўплывалі на жыццё адной з самых адметных асоб беларускай гісторыі.

Пазбегнуць занадта дыдактычнага тону ды пафасу — важная задача кожнага папулярызатара нацыянальнай гісторыі на экране. Стваральнік "Рэфарматара" вырашыў яе, змясціўшы ў кадр

знакамітую беларускую батлейку, акцёры якой, з дапамогай трапных персанажаў народнага гумару, прадстаўляюць часы Тызенгаўза праз бачанне "простага чалавека". Выкананыя акцёрамі Гродзенскага абласнога тэатра лялек батлеечныя сцэні-рэпрызы найлепш ілюструюць зменлівую фартуру

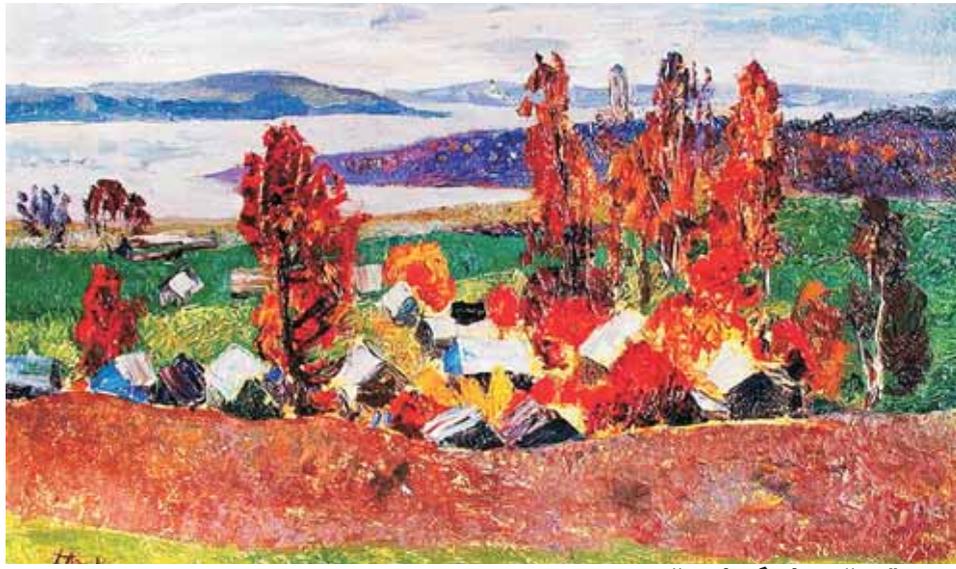
рэфарматара, а жывыя акцёры ў кадры яшчэ і дубліруюць персанажаў біяграфіі Тызенгаўза, якія спачатку ўзнікаюць у выглядзе гравюр і малюнкаў. Кацярына Другая, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, сам Антоній Тызенгаўз — ігравыя ўстаўкі з умоўнымі героямі ствараюць дадатковае ўражанне эпохі ў глядача.

Дарэчы, тэкст Вітаўта Чаропкі і Аляксандра Бугрова агучаны прафесіяналамі беларускай сцэны і кіно: Алай Проліч, Анжэлай Караблёвай, Анатолем Гур'евым, Аляксандрам Кашперавым. Аўтарам стужкі ўдалося зрабіць яе цікавай і насычанай фактамі ды падрабязнасцямі, але не ўдалося пазбегнуць пэўнай эклектыкі: інфармацыя пададзена ў стужцы занадта страката, нават яе храналагічны парадак не дапамагае слаба даведчанаму ў падрабязнасцях гісторыі глядачу адразу ўспрыняць такую колькасць назваў, імёнаў ды акалічнасцей палітычных інтрыг апошніх гадоў існавання Рэчы Паспалітай.

Тым не менш, аўтарам "Рэфарматара" трэба толькі падзякаваць за праяўлены інтарэс да яшчэ адной выбітнай постаці нашай мінуўшчыны, а нам, глядачам, спадзявацца, што асобай Антонія Тызенгаўза неўзабаве зацікавіцца і прадстаўнікі ігравога кіно.

Антон СІДАРЭНКА
На здымку: кадр з фільма.

Барыс Аракчэў... Выдатны жывапісец. Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Ветэран Вялікай Айчыннай. Педагог, які шмат гадоў аддаў выхаванню творчай моладзі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. І вось, праз пару месяцаў, яму — восемдзесят пяць... Век, як кажуць, не жартоўны, хаця для мастака ён вялікага значэння не мае. Ды і для сапраўднай творчасці ўстаноўленых межаў няма.

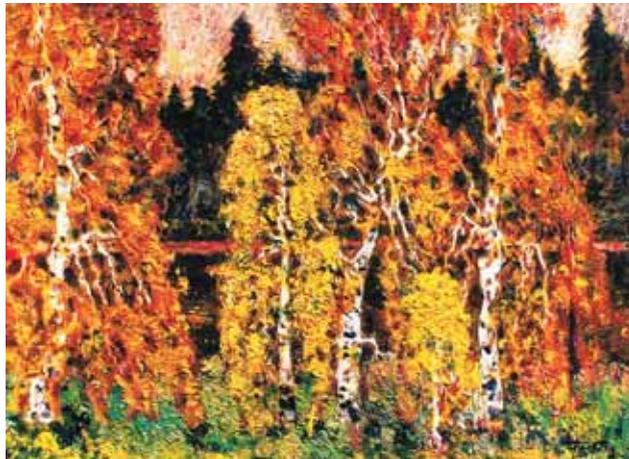
Б.Аракчэў. "Віцебскі край азёрны".

Ніці экспрэсіі Барыса Аракчэева

Сваю значную дату 2 лютага Барыс Уладзіміравіч вырашыў адзначыць раней за юбілей вялікай рэтраспектыўнай выстаўкай карцін, пейзажаў, нацюрмортаў, партрэтаў у Палацы мастацтва... Яму ёсць што паказаць глядачу: цягам больш чым паўстагоддзя створана шмат цудоўных палотнаў, некаторыя з якіх увайшлі ў "залаты фонд" беларускага жывапісу.

Прасочваць шлях мастака па прыступках творчасці заўсёды цікава: ты бачыш пры гэтым напружанасць ніці, што працягнута ад яго жыцця да палатна. Паглыбляюцца ў свет, адноўлены яго пэндзлем, — жывы, аб'ёмны, шматтаблічны, эмацыянальны. У мастака — асобны прыём вобразна-пластычнай выразнасці і асабліва "фактурная", корпусная экспрэсія, якая, аднак, ніколі не перарывае сувязі з рэальнасцю.

У палотнах Барыса Аракчэева — час і чалавечыя лёсы. Працаўнікі палёў. Жыхары гарадоў і вёсак. Салдаты і партызаны Вялікай Айчыннай. І свежасць пейзажаў — лірычных і эпічных. І плоць нацюрмортаў. І памяць малой радзімы — Яраслаўшчыны, у тым ліку мясцін, звязаных з гімназічнай вучобай і жыццём Максіма Багдановіча. І любімыя мясціны

Б.Аракчэў. "Восеньскі напал".

другой радзімы — Беларусі: зямля Заслаўская, Жыровічы, Маньковічы, Бярэзіна і Свіслач... І розныя поры года, калі адлятаюць птушкі, альбо "апускаецца ночы крыло"; гарачыя дні жніва на Віцебшчыне і цёплая зіма ў Мінску...

Асабліваць пейзажных і фігуратывных кампазіцый Аракчэ-

ева ў тым, што яны, як правіла, трывала пабудаваны, у іх дакладна вызначаны планы. Гэтыя творы напоўнены дынамікай, экспрэсіяй, жыццём. Адно з найлепшых палотнаў у гэтым шэрагу — "Вясновыя вятры". Гэта работа майстра з вялікім прафесійным вопытам, які здольны бачыць у жыцці

нешта вельмі важнае, у простым, паўсудзённым адкрытае значнае. Палатно напоўнена промнямі вясновага святла, радасцю і чалавечай цеплынёй. Тут усё знаёма з дзяцінства: і паваленыя ветрам белья вясковыя шыкеткі, і аб'екты ў небе, і пышчотная нявеста-бярозка, і густая вада, што яшчэ не вызвалена ад лёду, і хата, якую талкаюць будуюць сяляне. Паўсюль — веснавое абуджэнне...

Грамадзянская страснасць і чалавечнасць, абагульненне і душэўная споведзь — такі дыяпазон эстэтычных адносін мастака да рэчаіснасці. Сучаснае жыццё і гісторыя краіны — ад гродзенскіх ліхх гусараў да герояў Брэсцкай крэпасці — вось крыніца, якая нацяла яго талент, дае ягоным творам сілу і багацце зместу. У гэтым — сутнасць і пафас творчасці Барыса Уладзіміравіча, гэтым яна і жывіцца.

Б.К.

Фэст або рэлаксацыя?

Ці далятае "белая варона" да тэмы?

Беларускія мастакі часцей за ўсё выяўляюць калядныя святы праз традыцыйны зімовы пейзаж, жыццё вёскі ў халодную пару года. Гэта прадэманстравала Рэспубліканская мастацкая выстаўка "Калядны фэст".

Ю.Крулянкоў. "Каляда прыйшла".

Некаторыя творцы парадавалі сваім майстэрствам, уменнем паказаць знаёмыя краявіды на палатне такой тэхнікай ці пры дапамозе такой кампазіцыі, якія надаюць рэалізму новыя адценні. Гэта Васіль Пяшкун са сваім "тлустым", зіхатлівым снегам у карціне "Хутка сакавік" і Аляксандр Захаранка з экспрэсіўнай заваяй у "Зорцы Ражджства Хрыстовага" ды некаторыя іншыя. Для большасці

валі свае рознакаляровыя эксперыменты, не прывязваючы іх да тэмы.

Таксама здзіўна было бачыць карціны, якія звярталі нас да вясны, летніх нацюрмортаў ("Фаніпальскі певень"). Такія ж "неспаздзяванкі" трапіліся і на мінулых "Калядных фэстах". Хочацца спадзявацца, што ў будучыні на тэматычных выстаўках будзе меней "белых варон", якія ніяк "не далятаюць" да тэмы.

В.Зянько. "Трансфармацыя ў...".

творцаў характэрны спакой, ціхае назіранне за прыродай у зімовыя святы.

У "Зімовай казцы" Наталлі Гедрановіч, карціне "Горад" Дар'і Бунеевай (адзіная выява горада на выстаўцы) і "Снегавай хмарцы" Ганны Сілівончык бачна жаданне мастака дакрануцца да чуда, дачакацца яго, як у дзяцінстве. Ганна ўжо неаднойчы радавала сваёй унутранай гармоніяй, якая робіць усё яе палотны скончанымі аповедамі, вельмі нечаканымі і непасрэднымі. Фантазія творцы яшчэ багацейшая, чым дзіцячая, і яе дапаўняе тэхнічная стараннасць, акуратнасць добрага жывапісца.

Андрэй Міхайлаў, Яўген Савковіч і Дзмітрый Чарамных паспрабавалі выявіць сваё стаўленне да зімы і святаў пры дапамозе абстрактных форм і сугучаў колераў. Удалая назва дапамагла ім зрабіць твор больш канкрэтным, "калядным". А некаторыя іншыя аматары нестандартных выяў, часам падавалася, зрабілі памылку, трапіўшы на гэтую экспазіцыю: яны проста дэманстра-

Даволі святочна выглядае графіка. Васіль Грыневіч з творам "У чаканні каляднай зоркі" і Галіна Іванова са "Святочнай вячэрай" прыйшліся б дастадыбы дзятве: яны нібы ілюструюць новыя кнігі для малечы. А керамічная маса Міхаіла Нуднова "Кампазіцыя ночы" стала яскравым эксперыментам у аб'ёмных формах.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

В.Нячай. "Батлейка".

В.Пяшкун. "Хутка сакавік".

В.Пяшкун. "Зімовы пейзаж".

У Гомельскім палацава-паркавым ансамблі працуе выстаўка жывапісу Васіля Пешкуна "Усе шляхі вядуць дадому".

Мастак прадставіў на суд глядача шэсцьдзесят жывапісных работ, натхнёных любоўю да роднай зямлі, характэрнае беларускай прыроды, веліччу архітэктурных помнікаў, рытмам сучасных гарадоў. Жывапісец працуе пераважна ў жанры пейзажа і нацюрморта. Апошняя, як правіла, утульныя і камерныя. Але майстэрства мастака прымушае нас па-новаму зірнуць на простыя рэчы і прадметы, спыніцца і замерці, убачыць тонкую прыгажосць у штодзённым.

Куды вядуць усе шляхі?

Але ўсё ж найбольш упадабаным для Васіля Пешкуна з'яўляецца пейзажны жанр. Практычна ўсе свае творы ён стварае на пленэрах. Менавіта таму ім уласцівы вастрыня і свежасць імгненнага ўражання і імпрэсіяністычнае разуменне колеру. Аўтар тут — не проста назіральнік, які суха і метадычна канстатуе як факт прыгажосць прыроды, — ён тонка адчувае яе характар і настрой, намагаецца злавіць і перадаць яе дзіўныя нюансы, ледзь улоўныя станы і пераходы, прыўносіць у пейзаж сваё асаблівае стаўленне і эмоцыі. У асноўным гэта блізкія і родныя яго сэрцу мяс-

іны. Такім чынам, вёсцы Надзвін Гомельскага раёна, куды мастак з дзяцінства прыязджаў да бабулі і дзядулі, ён прысвяціў больш за 300 жывапісных работ.

Не абыходзіць увагай аўтар і гарадскія матывы. Гэта і любімы з дзяцінства Гомель — родны горад мастака, — і Мінск, дзе ён цяпер жыве і працуе. Акрамя таго, куды ні выправіўся б вандраваць, заўсёды бярае сабой у дарогу эцюднік і фарбы. Галандыя, Аўстрыя, Узбекістан, Германія, Венгрыя, Польшча, Расія, Украіна застаюцца не толькі ў памяці мастака, але і на ягоных палотнах.

Пейзажы Васіля Пешкуна бываюць і пранікнёна-лірычнымі, і задумліва-меланхалічнымі, і разухабіста-святочнымі... Разглядаючы іх, мы здзіўняемся падарожжа ўнутры сябе, і гэта дорыць нам адчуванне здзіўнай непарывнай сувязі чалавека і прыроды, знешняй і ўнутранай гармоніі.

Застаецца дадаць, што Васіль Пяшкун — выхаванец Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, член Беларускага саюза мастакоў, у 2008-м быў узнагароджаны медалём "Талент і прызвание" Міжнароднага фонду міру і згоды.

Ганна СІЛІВОНЧЫК, мастак

Хто сярод канкурсантаў?

Як паведамлілі “К” у Камісіі па прэміях Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці, ужо разгледжаны матэрыялы па работах, творах і кандыдатах, якія вылучаны на саісканне прафсаюзных прэмій 2011 года. Да ўдзелу ў конкурсе на саісканне прэмій дапушчаны:

даркевіч (артыстка) — за стварэнне спектакля “Каласы пад сярпом тваім” на рамане У.Караткевіча ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі (2008 г.);

2. Аляксандр Ждановіч — за галоўныя ролі С.Галубкова ў спектаклі С.М. Кавальчыка “Бег” (прэм’ера ў 2009 г.) і Герарда Эскабара ў спектаклі К.Занусі “Дзева і Смерць” (прэм’ера ў 2010 г.).

IV. За творы жывапісу, скульптуры, графікі і прыкладнага мастацтва (адна прэмія):

1. Сямён Дамарад — за стварэнне серыі пейзажаў “Зямля беларуская” (2007 — 2009 гг.);

2. Аляксей Дземчанка і Ігар Свяціцкі — за студэнцкі праект “Утульны дом”: роспіс лясвічных клетак жылых дамоў (2010 г.);

3. Уладзімір Новак — за стварэнне серыі карцін на тэму спорту і партрэтаў алімпійскіх чэмпіёнаў (2007 — 2009 гг.);

4. Юрый Падолін — за выкананне рэстаўрацыйных работ помнікаў беларускай культуры (Нясвіжскі і Мірскі замкі, музей “Прасторавы Хаіма Сутына” ў г.п. Смілавічы) (2010 г.).

V. За лепшы твор аб прафсаюзах (адна прэмія):

1. Алена Вашкевіч і Максім Мінчукоў — за фільм “Первый день молодого специалиста” (2009 г.);

2. Ала Даніліна і Аляксандр Аляксанаў — за мультымедыяны фільм “Мы и профсоюз” (2010 г.).

VI. За актыўную работу па развіцці народнага мастацтва і аматарскай творчасці працоўных (адна прэмія):

1. Уладзімір Кірута — дырэктар культурна-забаўляльнага рэспубліканскага дачынага ўнітарнага прадпрыемства “Культэравіс” Мінскага трактарнага завода.

VII. За выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці (адна прэмія):

1. Народная арт-група “Брэвіс” Брэсцкага абласнога палаца культуры Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі;

2. Народны камерны ансамбль “Класік” Дома культуры чыгуначнікаў станцыі Баранавічы ТРУП “Баранавіцкае аддзяленне Беларускай чыгункі”;

3. Народны хор ветэранаў працы “Славянскі сувенір” Рэспубліканскага палаца культуры ветэранаў;

4. Узорны цымбальны аркестр “Першацвет” ДУА “Сярэдняагульнаадукацыйная школа № 13 г. Мінска”.

VIII. У галіне журналістыкі (адна прэмія):

1. Барыс Крэпак — за распрацоўку канцэпцыі і падрыхтоўку матэрыялаў рубрыкі “Вяртанне імянаў” і матэрыялы, прысвечаныя 65-годдзю Вялікай Перамогі, апублікаваныя ў газеце “Культура” ў 2010 годзе;

2. Рыгор Мацюшнікаў — за цыкл праграм “Сацыяльнае партнёрства” на радыёстанцыі “Беларусь” (снежань 2008 г. — жнівень 2010 г.).

Камісія звяртаецца да творчых саюзаў, культурна-асветных устаноў, прафсаюзных і грамадскіх арганізацый, калектываў прадпрыемстваў і навучальных устаноў, грамадзян рэспублікі з просьбай правесці абмеркаванне кандыдатур на саісканне прэмій Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2011 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці. Прапановы, водгукі, заўвагі неабходна накіраваць да 5 сакавіка гэтага года на адрас ФПБ.

СТРАТА

ЦВЯТКОЎ Юрый Мікалаевіч

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, дзеячы культуры і мастацтва выказваюць спачуванні родным і блізім пайшоўшага з жыцця пасля цяжкай і працяглай хваробы заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР ЦВЯТКОВА Юрыя Мікалаевіча, які з 1996 па 2000 год працаваў на пасадзе намесніка міністра культуры, а таксама ў розны час узначальваў “Беларускі відэацэнтр”, кінастудыю “Беларусьфільм”, Дзяржаўны рэгістр кінавідэафільмаў і кінавідэапраграм, Беларускае саюз кінематаграфістаў, з’яўляўся членам Беларускага саюза журналістаў.

Самааддана творчая праца, актыўная грамадзянская пазіцыя, высокая прынцыповасць і патрабавальнасць у спалучэнні з уважлівым стаўленнем да людзей здабылі Юрыю Мікалаевічу павагу працаўнікоў культуры.

Светлая памяць аб таленавітым кінарэжысёры, аўтарытэтным кіраўніку, добрым, чуйным і працавітым чалавеку назаўжды захаваецца ў сэрцах блізкіх людзей.

Латушка П.П., Карачэўскі У.М., Кураш В.І., Стружэцкі Т.І., Сухавей С.І., Бычкоў А.М., Леановіч С.А., Крывастаненка П.В., Грыдзюшка У.П., Рылатка У.П., Баразна М.Р., Святоў Б.У., Матульскі Р.С., Пракапцоў У.І., Беякова І.А., Бусел В.Ю., Багачоў С.А., Коктыш В.П., Калбаска І.В., Лаўрыненка А.Л., Чарнавушка Ю.М., Крушынская Л.А., Перагудава Л.І., Карпілава А.А., Красінскі А.В., Фральцова Н.Ц., Васільеў В.І., Лемяшонак А.І., Чаргінец М.І., Яфрэмаў А.В., Гасцюхін У.В., Янкоўскі Р.І.

Сведка эпохі

Не стала Юрыя Мікалаевіча Цвяткова... Выдатнага рэжысёра, аператара, сцэнарыста, грамадскага дзеяча, таленавітага кіраўніка, з якім звязана амаль пяць дзесяцігоддзяў жыцця беларускага кіно...

Юрый Цвяткоў з’явіўся на “Беларусьфільме” адразу пасля заканчэння аператарскага аддзялення ВГИКа, у разгар шасцідзясятых — аднаго з найбольш плённых і творчых паспяховых этапаў развіцця айчынага кінамастацтва. Аператар некалькіх дзясяткаў карцін, ён амаль адразу вырашыў, што можа быць рэжысёрам, і быў ім да сваіх апошніх дзён, нягледзячы на цяжкую хваробу. Апошні доўгатэрміновы праект Юрыя Мікалаевіча — цыкл папулярных дакументальных стужак у жанры гістарычнай рэканструкцыі, якія распавядалі пра самых яркіх постацей беларускага мінулага. Гэты цыкл адразу знайшоў свайго гледача — маладога, цікаўнага патрыёта сваёй зямлі. На такога гледача Юрый Цвяткоў і разлічваў усе свае карціны, з першага тэлефільма “Беларусь мая сінявокая”. Потым была стужка “Пасля кірмашу” — свая версія знакамітай “Паўлінкі”, народная камедыя “Ясь і Яніна”, казкі для дзяцей, тэлефільм “Гэтая вясёлая планета” з удзелам самых яркіх зорак савецкага кіно і шэраг іншых. А яшчэ Юрый Цвяткоў паспеў зняць колькі дакументальных карцін. Назвы некаторых кажуць самі за сябе: “Памяць каменя”, “Песні Палесся”, “Быў. Ёсць. Буду”, “Кінарэжысёр Віктар Тураў”...

А неўзабаве творца Юрый Цвяткоў раскрыўся і як таленавіты адміністратар, грамадскі дзеяч, які паспяхова кіраваў рознымі арганізацыямі сферы кіно, карыстаўся вялікім аўтарытэтам з боку калег. Юрый Мікалаевіч з задавальненнем выходзіў на сцэну сталічнага “Дома кіно”, каб прадставіць новыя стужкі, з вялікім поспехам ладзіў паказы ў студэнцкіх аўдыторыях. Няма нічога дзіўнага, што менавіта ён узначальваў Беларускае саюз кінематаграфістаў у вельмі няпростыя часы існавання гэтай творчай арганізацыі.

Для супрацоўнікаў “Культуры” сумная навіна стала асабліва балючай: Юрый Цвяткоў быў членам рэдакцыйнай калегіі, сталым аўтарам нашага выдання, заўсёды прадстаўляў самыя лепшыя, эксклюзіўныя матэрыялы.

Рэдакцыя газеты “Культура” шчыра смуткуе з прычыны смерці Юрыя Мікалаевіча Цвяткова і выказвае глыбокія спачуванні яго родным і блізім.

Калектыву КВП “Гроднааблкінавідэапракат” глыбока смуткуе з прычыны смерці заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР ЦВЯТКОВА Юрыя Мікалаевіча і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім нябожчыка.

Беларуская культура панесла цяжкую страту: пайшоў з жыцця вядомы кінарэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Юрый Мікалаевіч ЦВЯТКОЎ.

Калектыву Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў смуткуе з прычыны немаўняй страты і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Светлая памяць аб выдатным майстры кіно, добрым і сціплым чалавеку, грамадзяніне Беларусі назаўсёды застанеца ў нашых сэрцах.

Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры выказвае глыбокае спачуванне родным і блізім ЦВЯТКОВА Юрыя Мікалаевіча, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, у сувязі з яго смерцю.

Полацкае зямляцтва абвясціла збор сродкаў на аднаўленне ўнікальных фрэсак, што ўпрыгожваюць унутраныя сцены і слупы Спаскай царквы Ефрасінеўскага манастыра XII стагоддзя.

Фрэскі Полацка ў XXI-м

рэктара Дырэкцыі замежнага вышчання Беларускага радыё, пісьменніка Навума Гальпяровіча, мэта распачатай нядаўна акцыі ў тым, каб кожны ахвотны спрычыніўся да захавання адметнага насценнага роспісу і адчуў духоўную еднасць з роднай зямлёй.

Акцыя Полацкага зямляцтва падтрымаў Беларускі фонд культуры і прадаставіў для збору сродкаў рахунак: Р/р 3015741330015 у аддз. № 539 г. Мінска ААТ “Белінвестбанк”, код 739 (на рэстаўрацыю фрэсак).

Як паведамляе “К” старшыня Полацкага зямляцтва, літаральна на наступны дзень пасля першай публікацыі звароту першы грашовы ўнёсак паступіў на рахунак БФК ад жыхара Маладзечна. Потым да збору грошай падключыліся святары, вернікі, наведвальнікі царквы.

Акцыя, упэўнены Навум Гальпяровіч, набірае тэмпы, а першыя вынікі яе будучы абвешчаны 5 чэрвеня — у дзень памяці прападобнай святой Ефрасіні Полацкай.

На здымку: знакамітыя полацкія фрэскі.

На старт, “M.@rt.-кантакт”!

Да ўлюбёнага беларускімі тэатрамі Міжнароднага тэатральнага форуму “M.@rt.-кантакт”, што шосты раз распачнецца ў дваццатых чыслах сакавіка ў Магілёве, яшчэ без малага два месцы.

Але арганізатары фестывалю ўжо сфарміравалі афішу і абвясцілі аб пачатку глядацкай “падрыхтоўкі” да будучай сустрэчы з чарговай “серыяй” тэатральнага мастацтва маладых і для маладых.

Фестывальны тыдзень змесціць у сабе паўтара дзясятка тэатральных пастацовак з васьмі краін свету, у тым ліку новых на форуме — Германіі, Латвіі, Балгарыі.

Беларускую маладзёжную прастору на “M.@rt.-кантакце” прадставіць “Мухі на сонцы” сталічнага Тэатра сучаснай харэаграфіі “D.O.Z.S.K.I.” ды “Офіс” Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. І яшчэ адна творчую “інтрыгу” рыхтуюць ўсім гасцям гаспадары форуму: пад час закрыцця, акурат на Міжнародны дзень тэатра, магіляўчане пакажуць прэм’ерны спектакль “Падзень” У.Набо-

кава ў рэжысуры Кацярыны Аверкавай. Гэта, дарэчы, яе дэбютная пастапоўка на магілёўскай сцэне ў якасці галоўнага рэжысёра.

Ну і, натуральна, сёлета, як і ў мінулыя гады, “M.@rt.-кантакт” не абыдзеца без традыцыйных дыскусій і штодзённых абмеркаванняў спектакляў, майстар-класаў вядучых тэатральных дзеячаў, канферэнцый, “круглых сталаў” і ўсяго іншага з ліку таго, што зазвычай складае “другі план” форуму.

“M.@rt.-кантакт” заняў даволі шырокую прастору, прычым не толькі ў сэнсе культурнага жыцця свайго горада. Сёлета, побач са сцэнай Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, у фестывальныя мерапрыемствах будучы актыўна задзейнічаны пляцоўкі Магілёўскага абласнога тэатра лялек і Канцэртнай залы “Магілёў”. Узрастуць і цэны на білеты, якія цяпер будуць каштаваць у сярэднім 25 тысяч. Але першыя дні продажу фестывальных білетаў ужо пацвярджаюць, што гэтыя лічбы не толькі не палохаюць магілёўскіх прыхільнікаў фестывалю, але і пэўным чынам спрыяюць павышэнню прэстыжу “M.@rt.-кантакту” і, безумоўна, самога тэатральнага мастацтва ў горадзе.

Наш кар.

Галерэя да арсенала

Цягам гэтага года плануецца завяршыць асноўныя работы па рэканструкцыі палацава-паркавага ансамбля ў Нясвіжы — помніка архітэктуры XVI — XVIII стагоддзяў, унесенага ў Спіс сусветнай гісторыка-культурнай спадчыны UNESCO.

Як вядома, асноўныя работы па рэстаўрацыі і рэканструкцыі гэтай слаўтай архітэктурнай перліны Беларусі распачаліся яшчэ ў 2004 годзе. А ўжо ў 2007-м быў здадзены ў эксплуатацыю першы пускавы комплекс палаца і адкрыта для наведвання музейная экспазіцыя.

Сёлета Нясвіжскі палац яшчэ больш папрыгажэ. Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вольгі Шаталавай, згодна з Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмай на 2011 год, на завяршэнне першага этапу будаўнічых работ ужо выдаткавана 20 мільярдаў рублёў. Таму ў першым паўгоддзі 2011-га будаўнікі завершаць работы ў паўднёвай галерэі Нясвіжскага палацава-паркавага ансамбля, а таксама ў гасцініцы і кампаніцы.

Пры дадатковым фінансаванні, зазначыла Вольга Шаталава, да канца бягучага года будзе завершаны і другі этап работ. Тады ж для наведвальнікаў адкрыюць свае дзверы ўсходняя галерэя палаца і арсенал.

Сёння ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь працуе выстаўка, якая, без пераборшання, адкрыла новую старонку ў гісторыі фатамастацтва і культуры Беларусі. Павел Валынцэвіч — беларускі святар-фотаамаатар, пакінуўшы нашчадкам калекцыю больш чым з 300 работ, перадаў будучым пакаленням унікальныя сведчанні таго, як жыла беларуская сельская інтэлігенцыя ў пачатку XX стагоддзя. Ягоньыя здымкі — гэта летапіс будняў і святаў звычайнай сям'і, поўных ціхіх радасцяў, надзеі, міру. Летапіс негаропака і, разам з тым, насычанага жыцця невялікай беларускай вёсачкі, маленькага праваслаўнага прыхода. "Звычайны" сямейны альбом, у якім — партрэт вядомага часу ў нечаканым ракурсе. Беларускім калекцыянерам Ігару Сурмачэўскаму, Дзмітрыю Сярэбранікаву і фатографу Уладзіміру Суцягіну ўдалося данесці невядомы скарб да сучасніка, сабраўшы "па крупінках" распрададзены фотаархіў праваслаўнага святара і аднавіўшы яго. "К" прапануе чытачам прайсці па слядах даследчыкаў, каб адсачыць шлях адраджэння мінуўшчыны, поўны ўражальных адкрыццяў.

Па слядах аднаго даследавання

Гэтая сапраўды дэтэктыўная гісторыя пачалася з таго, што ў рукі калекцыянераў фатаграфіі — Ігара Сурмачэўскага і Дзмітрыя Сярэбранікава — трапілі старадаўнія негатывы невядомага амаятара XX стагоддзя.

Калекцыянеры зацікавіліся, прыгледзеліся і, паразважаўшы над лёсам ананімных, не ў лепшым выглядзе, негатываў на шкле, амаль вырашылі з імі развітацца. Але ў справу "ўмяшайся" лёс. "Безумоўна, ва ўсёй гэтай гісторыі не абшлось без Богага промыслу", — кажа адзін з шукальнікаў Дзмітрый Сярэбранікаў. Фатографу Уладзіміру Суцягіну, да каго звярнуліся калекцыянеры, удалося высветліць імя святара, выява якога прысутнічала на большасці старых здымкаў. І... справа закіпела.

Невыпадкавая выпадковасць

Невядома, як склаўся б лёс калекцыі, калі б не адна з самых дзіўных падзей у яе гісторыі — час і месца знаходкі фотаархіва. Збор быў адшуканы на гарышчы дома, дзе калісьці жыў сын

тай пары, мы можам толькі меркаваць. Чаму яны мяне зацікавілі? Суполка калекцыянераў не такая і вялікая. Усе між сабой знаёмыя, ведаюць пра захапленні адно аднаго. У прыватнасці, Тадэуш ведае, што кола маіх інтарэсаў — культура Беларусі, помнікі архітэктуры, этнаграфія... Ён, адпаведна, і прапанаваў мне негатывы з выявамі культурных збудаванняў...

Прыкладна ў гэты ж час фотаработы Паўла Валынцэвіча набывае і Дзмітрый Сярэбранікаў, абавіраючыся на свае зацікаўленасці. У яго выпадку "след вядзе" таксама да Тадэуша Зяленскага.

— Мы — інстытуцыя таварышы, — дзеліцца калекцыянер, — таму няма нічога дзіўнага ў тым, што ён звярнуўся да мяне. Перыяд Першай сусветнай вайны, праваслаўная тэматыка — Тадэушу вядома, якімі тэмамі я цікаўлюся, таму ён і прапанаваў мне адпаведны прадукт...

Па шчырасці, прызнаецца Дзмітрый, набывшы арыгіналы негатываў невядомага аўтара, ён не вельмі ясна ўсведамляў, што з імі можна рабіць далей.

Паны Грыбніцкія каля сваёй сядзібы ў Юстыніянаве. 1911 г. Паўла Валынцэвіча — Сяргея, яго цаперашнімі гаспадарамі.

— У свой час дом Сяргея Валынцэвіча, які знаходзіцца ў Ваўкавыску, быў прададзены, — распавядае Дзмітрый Сярэбранікаў. — Сваёй, мабыць, палічылі немэтазгодным забіраць з сабой старадаўнія негатывы, бо ў іх заставаўся сямейны альбом з пазітыўнымі выявамі. Маёмасць набываюць новыя гаспадары і знаходзяць архіў. Дзіўна тое, што яны вырашаюць прадаць яго толькі праз 35 гадоў — прыкладна два гады таму. Здарылася б гэта ў іншы час — усё магло быць іначэй...

Як бы там ні было, але, праляжаўшы больш за тры дзясяткі гадоў у доме, збор атрымлівае другое жыццё, разлятаючыся па калекцыянерах.

— Да мяне негатывы Паўла Валынцэвіча трапілі ад гродзенскага калекцыянера Тадэуша Зяленскага, — распавядае аб сваёй першай сустрэчы з работамі фотаамаятара Ігар Сурмачэўскі. — У чых яны былі рукамі да гэ-

Сяляне выбіраюць бульбу. Пачатак XX ст.

У гэты ж час і Ігару Сурмачэўскаму не дае спакою знойдзены матэрыял. На адной з сустрэч Ігар і Дзмітрый дзеляцца сваім "галаўневым болем" і разумеюць, што яны зацікавіліся калекцыяй аднаго і таго ж аўтара!

— Рашэнне скаардынавацца ўзнікла само сабой, — узгадваюць яны. Далучэнне ж Уладзіміра Суцягіна да групы шукальнікаў выводзіць даследаванне на новы ўзровень.

Пошукі працягваюцца

— Як толькі Дзіма даведаўся, што пазітыўная выява — магчымая, — далучаецца да гутаркі сапраўды імпульс. Мяне "зачапіла"! Я вырашаю працягваць збіраць калекцыю...

На шкле Валынцэвіча

Партрэт часу ў дэтэктыўным ракурсе

Павел Валынцэвіч (трэці злева) у сямейным коле. 1907 г.

Сяляне выбіраюць бульбу. Пачатак XX ст.

мі. Я навучыў яго правільна апрацоўваць шкляныя пласцінкі, і ён прыносіў іх ужо гатовымі для сканіравання.

— Арыгіналы былі ў розным выглядзе, — ацэньвае стан негатываў Дзмітрый, — былі і расколатыя, і ў добрым стане. Але, зразумела, ніхто не ведаў, як можа паводзіць сябе эмуляцыя, таму пэўная напружанасць і канцэнтрацыя пры апрацоўцы патрабаваліся заўсёды.

Калі збор налічваў больш за 30 фота, рупліўцы пачалі вылучаць ідэі наконт таго, хто ж з'яўляецца аўтарам здымкаў.

— Мы бачым, што ўвесь час на негатывах трапляецца надпіс "Узмены", — тлумачыць Уладзімір, — ёсць шмат выяў храма, і паўсюль — адзін і той жа святар. Сталі разважаць: магчыма, здым-

Частка I

кі рабіў асабісты фатограф сям'і бацькоў, або хтосьці з ягоных блізкіх. Але як гэты чалавек мог здымаць святара і ў 1900 годзе, і ў 1928-м, і ў тым жа 1949-м? Ды яшчэ — у розных месцах? Няўжо ўвесь гэты тэрмін ён жыў паблізу і сачыў за ім?

Каманда вырашае звярнуцца па дапамогу да Надзеі Саўчанка — загадчыка аддзела пісьмовых і выяўленчых крыніц Нацыянальнага гістарычнага музея краіны. Эксперт высока ацэньвае гістарычную каштоўнасць матэрыялу і прапаноўвае саздзейнічанне ў пошуках. І тады Ігар, Уладзімір і Дзмітрый праз музей пішучы запыт у Нацыянальны гістарычны архіў і просяць даведацца, які праваслаўны святар служыў ва Узменах прыкладна з 1905 года. Прыходзіць адказ: Павел Валынцэвіч.

— Гэтая звестка нас акрыліла. Ды ўсё ж мы не былі ўпэўнены, што менавіта гэта і ёсць аўтар: так, ён, святар, прысутнічае на большасці фатаграфій, але гэта не факт пацвярджэння аўтарства, — распавядаюць пра свае сумненні шукальнікі.

Праз пэўны час Дзмітрый прыносіць новую частку негатываў. На адным з іх пазначана: "Усталяванне помніка на магіле бацькі". А на фота — помнік з надпісам "Канстанцін Валынцэвіч".

— Так мы даведзіліся, што бацька нашага героя пахаваны ў Вялікіх Бераставіцах.

— Усталяванне помніка на магіле бацькі". А на фота — помнік з надпісам "Канстанцін Валынцэвіч".

— Так мы даведзіліся, што бацька нашага героя пахаваны ў Вялікіх Бераставіцах.

Шчаслівы фінал. Але ці фінал?..

Ды ўсё ж канчаткова шукальнікі ўпэўніваюцца ў аўтарстве Паўла Валынцэвіча пасля атрымання інфармацыі з Віцебскага архіва КДБ.

— У гэты час наш пошук сапраўды стаў нагадваць дэтэктыўную гісторыю, — узнаўляе падрабязнасці Дзмітрый. — Мы знаходзім у Інтэрнэце інфармацыю пра сына айца Паўла — Сяргея Валынцэвіча, які абраў шлях бацькі і таксама стаў святаром. Звесткі — вельмі фрагментарныя: маўляў, Сяргей Валынцэвіч нарадзіўся там-та і там-та, жыў ва Узменах, а ў 1921 годзе быў арыштаваны і асуджаны за невядомы праступак. Рэабілітаваны ў 1993-м.

— Усё выглядае так, нібыта ён загінуў, — дадае Ігар. — Больш за тое: да нас трапляе ненадрукаваны артыкул, у якім расказваецца, што Сяргей Валынцэвіч быў рэпрэсіраваны за веру...

Пайсці па памылковым следзе шукальнікам перашкаджаюць самі фатаграфіі.

— Роўна праз тыдзень пасля атрымання гэтай інфармацыі Дзмітрый прыносіць новы здымак, — узгадвае Уладзімір. — На ім Сяргей сядзіць на лаўцы ва Узменах, жывы і здаровы. На негатыве — пазнака: "1923". І мы разумеем, што святар не загінуў, прынамсі, у гэтым годзе быў жывы...

Праз музей даследчыкі накіроўваюць запыт у Віцебскі КДБ і атрымліваюць падрабязныя даныя пра маладога Валынцэвіча: дзе, калі і за што быў арыштаваны Сяргей, плюс — дакладныя імёны бацькі, маці, іншых сваякоў маладога святара, пазначаныя ім у анкеце. Для каманды гэтая інфармацыя стала вырашальнай. Цяпер яны дакладна разумеюць, што аўтар здымкаў — менавіта Павел.

— Але дзе, як і калі скончылася жыццё Сяргея, нам паранейшаму не вядома, — узнаўляюць гісторыю пошуку Ігар, Дзмітрый і Уладзімір. — Мы звяртаемся ў архівы ЗАГСа Міёрскага раёна, на тэрыторыі якога знаходзіцца Узмены. Даных пра яго няма. Тэлефануем у Вялікія Бераставіцы, радзіму Паўла Валынцэвіча, — няма інфармацыі. Знаходзім месца пахавання матушкі Веры, жонкі Паўла Валынцэвіча, маці Сяргея: яна загінула ў 1940 годзе. Але яго след губляецца...

— Калі няма звестак пра ягоную смерць, мы разумеем, што недзе там, у нашым мінулым, ён яшчэ жыве, — апісвае парадаксальны адчуванні Уладзімір.

І зноў даследчыкам дапамагаюць знойдзеныя фатаграфіі. Праз іх становіцца зразумела, што Сяргей пакінуў Узмены, пераехаўшы ў Ваўкавыск.

— Мы тэлефануем і... знаходзім яго, — распавядае пра шчаслівы фінал Дзмітрый. — У Ваўкавыску мы адшукалі месца пахавання Сяргея, ягонай жонкі і самога Паўла Валынцэвіча: яны пахаваны побач. Так нам становіцца зразумела, дзе скончыў свой шлях аўтар невядомага фотаархіва...

У Ваўкавыску ж даследчыкі атрымалі і яшчэ адзін вялікі падарунак — адрас унучкі Паўла Валынцэвіча, якая, як высветлілася, жыве ў Мінску...

(Працяг будзе.)
**Занатавала
Дар'я АМЯЛЯКОВІЧ**

1980-я.

Днямі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адкрылася выстаўка, прысвечаная народнаму пісьменніку Беларусі, грамадскаму дзеячу і вучонаму, Герою Сацыялістычнай Працы Івану Шамякіну, чыё 90-годдзе адзначаецца 30 студзеня. Галоўная кніжная скарбніца нашай краіны сумесна з выдавецтвам “Мастацкая літаратура” прэзентавала біяграфічную кнігу “Іван Шамякін. Летапісец эпохі: успаміны, інтэрв’ю, эсэ”.

Гэтае выданне выйшла ў папулярнай серыі “Жыццё знакамітых людзей Беларусі”. У ім сабраны ўспаміны родных праяіка, ягоных сяброў — беларускіх літаратараў, архітэктараў, жывапісцаў. Кніга была падрыхтавана да друку кандыдатам філалагічных навук Алесся Шамякінай — дачкой знакамітага пісьменніка.

Для рэдакцыі “К” па нашай просьбе Алесь Іванаўна падрыхтавала адзін з лістоў бацькі. “Гэтае пісьмо — толькі адно з соцень падобных, што напісаў Іван Пятровіч, адгукваючыся на разнастайныя просьбы сваіх землякоў з Гомельшчыны”, — кажа яна.

— Бацька вельмі сур’ёзна ставіўся да праблем сваіх землякоў, перажываў іхнія беды як свае асабістыя, — працягвае дачка пісьменніка, — і заўсёды намагаўся найхутчэй дапамагчы тым, хто да яго звяртаўся. Лісты за подпісам Івана Шамякіна вельмі спрыялі ў вырашэнні тых або іншых пытанняў: ніхто ніколі бацьку не адмовіў, і ўсе ягоныя просьбы былі станоўча і аператыўна задаволены...

Ліст з дзелавой перапіскі

“Толькі адно з соцень...”

Увазе чытачоў газеты “Культура” прапануваецца ліст народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна. Пісьменнік на працягу 1980 — 1989 гг. быў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР па Шумілінскай, а потым па Рэчыцкай выбарчай акрузе. Ліст напісаны 10 сакавіка 1987-га, амаль праз год пасля выбуху на Чарнобыльскай АЭС. Пісьменніку як дэпутату даводзілася вырашаць і пытанні ў сувязі з перасяленнем жыхароў забруджаных раёнаў. Прапануем ліст І.П. Шамякіна наступнага зместу:

“10.ІІІ.1987 г.

Старшыні выканкама
Мінскага абласнога Савета
народных дэпутатаў
т. Цішкевічу А.І.

Паважаны Альфон Ільіч!

Я дэпутат па Рэчыцкай выбарчай акрузе, куды ўваходзяць і раёны Брагінскі, Хойніцкі, таму пасля аварыі я не ўпершыню звяртаюся ў інстанцыі розных абласцей з падобнымі пытаннямі, і таварышы — дзякуй ім! — ставіліся з разуменнем.

Да мяне звярнулася былая жыхарка г.п. Камарын Брагінскага раёна Козел Надзея Фёдаруна. У яе хворыя дзеці, і яна, пасля таго, як яны, эвакуіраваныя, пабылі да верасня ў піянерскім лагэры тут, у Мінскай вобласці, пабаялася везці іх у месцы, што на адлегласці ўсяго аднаго кіламетра ад зоны адчужэння. Зразумеем страх маці! І яна паехала ў Вілейку, дзе працуе старэйшая дачка. Козел Н.Ф. робіць у школе і дагэтуль з двума дзецьмі, школьнікамі, жыве ў гасцініцы, плаціць 90 руб. у месяц, не зарабляючы гэтэўкі.

Не будзем адсылаць гэтых няшчасных дзяцей назад у Камарын! Праявіце, калі ласка, гуманнасць: скажыце Вілейскім таварышам сваё аўтарытэтнае слова, няхай яны ўладзяць Козел хаця б у які-небудзь інтэрнат. Прыватнікі баяцца “людзей з зоны” браць у кватэру, з гэтым я сустракаюся не ўпершыню, у страху вялікія вочы. Але не жыць жа ім отверженными. Памажыце ім.

З найлепшымі пажаданнямі —
І.Шамякін”.

Публікацыя Алесі ШАМЯКІНАЙ

Асобнік кнігі пра Івана Шамякіна, падараны яе стваральнікамі Нацыянальнай бібліятэцы.

Пісьменнік з дачкой Алесся і ўнукам Алёшам.

Іван Шамякін, 1990-я.

Аўтограф на сурвэтцы

У будынку ЦК КПБ, у кабінэце сакратара ЦК Аляксандра Трыфанавіча Кузьміна, сабраліся пісьменнікі, і мяне запрасілі зрабіць фотаздымак для “Беларускай энцыклапедыі”. Заданне — няпростае. Прыйсці ў кабінет сакратара ЦК, і ўбачыць там увесь гонар нашай літаратуры было хвалююча і ўрачыста.

З некаторымі пісьменнікамі я быў ужо знаёмы. Андрэй Макаёнак, выдатны драматург, чые спектаклі пры поўных залах ішлі ў тэатрах краіны. “Зацюканы апостал” у Купалаўскім тэатры збіраў аншлагі, і тыя фразы, якія нам палюбіліся, мы выкарыстоўвалі ў сваім паўсядзённым ужытку. Напрыклад: “Ты такая мяккая, добрая — табой акуллары можна праціраць...”

У той час Макаёнак быў галоўным рэдактарам “Нёмана” і запрашаў мяне для ўдзелу ў афармленні часопіса.

У ЦК для фотасесіі быў запрошаны і класік рамана Іван Пятровіч Шамякін, з кім мы таксама былі знаёмы. Для адной з кніг творцы я зрабіў ягоны партрэт, якім ён, падаецца, быў задаволены.

Калі здымкі закончыліся, Іван Пятровіч запрасіў мяне да сябе дадому:

— Хачу падарыць вам маю новую кнігу — “Атланты і карыятыды”. Толькі што выйшла ў выдавецтве “Молодая гвардыя”...

Андрэй Макаёнак сярэваў з Шамякіным, і мы пайшлі ўтрох, уніз па вуліцы Карла Маркса, пераступаючы цераз ручайкі, якія беглі да дома, дзе жыў Іван Пятровіч.

Раптам выглянула сонца, і зрабілася весела і цёпла.

Па сонечнай вуліцы ішлі два класікі, і мне падалося, што ад іх зыходзіла сапраўднае ззянне.

Да гэтай пары не магу сабе дараваць, што не зафіксаваў той факт гісторыі на фота...

Дома ў Шамякіна я атрымаў заветную кнігу з аўтографам, і Андрэй Ягоравіч прапанаваў адзначыць гэты дзень візітам у рэстаран.

— Адзначым дастойна, Іван.

Макаёнак пасміхнуўся, а Шамякін засаромеўся і, паляпаўшы сябе па кішэнях, паказаў рукой у бок дзвярэй, што вялі ў суседні пакой:

— Разумееш, Андрэй, я ўсе грошы жонцы аддаў...

— Не бяды, Іван! — Макаёнак хітравата ўсміхнуўся. — Будзеш расплачвацца з афіцыянтам аўтографамі на сурвэтках!

Юрый ІВАНОВ
Фота аўтара

і з архіва Алесі Шамякінай.

Экспазіцыя да “Дажынак”

Новая экспазіцыя з’явіцца ў Мінскім абласным краязнаўчым музеі ў Маладзечне да Рэспубліканскага фестывалю працаўнікоў вёскі “Дажынкi-2011”.

Яна адлюструе гісторыю і культуру Мінскай вобласці, пачынаючы са старадаўніх часоў.

Тут будуць выстаўлены каштоўныя ўпрыгожванні IX — XIII стагоддзяў, старадаўнія манеты, вырабы з косці, скуры, шкла. Пабачаць наведвальнікі і старадаўні слухач шэраг дакументаў-старадрукаў. Гэтыя кнігі друкаваліся як на тэрыторыі Беларусі — у Нясвіжы, — так і за мяжой: у Расіі, Польшчы, Германіі ды іншых краінах. Этнаграфія, традыцыйны побыт беларусаў, работы народных майстроў, культура нацыянальных суполак, што пражываюць у рэгіёне, — усё гэта прадставіць у будучым музеі сваім наведвальнікам. Багата абстаўленая гасцёўня, якая прадэманструе жыццё беларускіх шляхцічаў канца XIX стагоддзя, стане адной з самых цікавых залаў.

Эка-“Лабірынт”

У галерэі “Лабірынт” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі працуе Фестываль пейзажа, прысвечаны Міжнароднаму году лясоў.

Лясы — “лёгкая планеты” — выконваюць значную ролю ў сусветным біялагічным, эканамічным і сацыяльным жыцці. Але плошча лясоў на нашай планеце няспынна змяншаецца, што вядзе да негатывных працэсаў, якія маюць глабальнае значэнне. Генеральная Асамблея ААН абвясціла 2011 год Міжнародным годам лясоў. Гэта дапаможа павысіць дасведчанасць жыхароў планеты аб значнасці лясных экасістэм, іх абароны і аднаўлення.

Для Беларусі лес — адно з самых значных прыродных багаццяў рэспублікі, якое займае амаль палову яе тэрыторыі. У нашай краіне да Міжнароднага года лясоў падрыхтаваны шэраг мерапрыемстваў. Нацыянальная бібліятэка Беларусі сумесна з Міжнароднай гільдыяй жывапісцаў з нагоды абвясчэння 2011-га Міжнародным годам лясоў прадстаўляе ўласны культуры праект, накіраваны на прыцягненне ўвагі грамадскасці да захавання прыроднага багацця краіны, — Фестываль пейзажа.

Свае трапяткія адносіны да лесу, да жывой прыроды мастакі выказваюць ужо не адно стагоддзе. І сёння гэтая цікавасць не знікла, а нават наадварот — набыла сучасныя формы і змест. Са з’яўленнем лічбавага фота, камп’ютарнай графікі гэтыя магчымасці значна пашырыліся, набылі новае гучанне.

“Сцяжынкамі Эміліі Плятэр”

Так называецца выстаўка, якая працуе ў Аршанскай гарадской мастацкай галерэі В.А. Грамыкі, па выніках аднайменнага мастацкага пленэру.

Пленэр, прысвечаны Эміліі Плятэр, быў арганізаваны ў жніўні мінулага года на Браслаўшчыне. Галоўнай мэтай яго з’явілася вяртанне забытых імёнаў, прыцягненне ўвагі да славетных людзей нашай Айчыны.

На выстаўцы прадстаўлены жывапісныя партрэты Эміліі Плятэр, пейзажы старажытных шляхецкіх сядзіб, палац Плятэраў у Адэсе, а таксама абстрактныя карціны-асацыяцыі, прысвечаныя знакамітай жанчыне, і шматлікія лірычныя работы, прысвечаныя Браслаўшчыне. У экспазіцыі — не толькі жывапісныя і графічныя творы, але і габелены Святланы Баранкоўскай.

Ул. інф.

Іван Шамякін

АТЛАНТЫ
КАРЯТЫДЫ

Восень 1976 года была даждлівай і пахмурнай. Па тратуарах беглі ручайкі, падобныя да вясенніх...

Дзесяць полацкіх ювеліраў

Для некаторых людзей знаходкі старажытных скарбаў — ці не сэнс усяго жыцця, для іншых — прыемная нечаканасць. Адны, для таго, каб знайсці манету мінулых эпох, пад час археалагічных раскопак перакопваюць тоны глебы, іншыя знаходзяць скарбы літаральна пад нагамі. Менавіта так сталася і з адной надзвычай каштоўнай калекцыяй экспанатаў Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка — скарбам залатых вырабаў X ст. Ён быў знойдзены вясной 1984 года на тэрыторыі полацкага ж стадыёна “Спартак” пад час работ па добраўпарадкаванні футбольнага поля.

Як раскажаў археолаг, кандыдат гістарычных навук Сяргей Тарасаў, першы з беларускіх вучоных, хто ўбачыў гэты скарб, — адна з супрацоўніц спартыўнага комплексу Марыя Краснова. Яна заўважыла, што ў зямлі ляжыць невялікі камячок ды выпраменьвае нейкі бляск. Не зразумеўшы, што гэта, вырашыла прынесці дадому і паказаць дачцэ, а тая, у сваю чаргу, пачала разбіраць дзіўны скрутак. Ён, як аказалася, уключаў шэсць прадметаў сумарнай вагой 335 грамаў.

Кладу даследчыкамі прыводзіцца аналагічны скарб, знойдзены ў 1913 годзе ў Кіеве. Пры гэтым, калі іх параўнаць, можна заўважыць амаль аднолькавыя бранзалеты. І тым не менш, для Скандынавіі такія прадметы не зусім характэрныя.

Якасць золата сведчыць, што каштоўныя рэчы былі створаны ў II палове X ст. У той жа час, скандынаўскія вырабы гэтага перыяду маюць іншую фактуру, узбагачаны разна-

дзякуючы скарбу, можна ўпэўнена сцвярджаць, што ювелірнае рамяство зарадзілася на тэрыторыі Беларусі, у першую чаргу — на Полаччыне, значна раней за час жыцця і дзейнасці Лазара Богшы, і было ці не асноўным у Полацку. Прытым, што ў гарадах налічвалася некалькі дзясяткаў рамёстваў.

На тэрыторыі Полаччыны на сённяшні дзень даследавана восем ювелірных майстэрняў. Сярод іх адна па-

Ужо пасля першага азнамлення з каштоўнай знаходкай стала зразумела, што гэта ўнікальная рэч, аналагаў якой да сённяшняга часу на тэрыторыі Беларусі не было выяўлена.

Цікава, што да пачатку 80-х гадоў гісторыкамі лічылася: тэрыторыя стадыёна, якую акружае так званы вал Івана Жалівага, досыць позняя — яна была заселена палачанамі толькі пасля заваявання горада войскамі цара ў сярэдзіне XVI ст. А таму знайсці нешта больш старажытнае ніхто нават і не спадзяваўся.

Але ж якое тады паходжанне маюць знойдзеныя залатыя ўпрыгожванні? Па вядомых аналагах падобныя рэчы сёння досыць часта звязваюць са скандынаўскім светам. У якасці пры-

стайнымі ўпрыгожваннямі, непасрэдна звязанымі з так званым звярным стылем.

Сяргей Тарасаў схіляецца да думкі, што радзіма знойдзеных залатых вырабаў — паўднёва-рускія землі, скіфа-сармацкае асяроддзе. Але галоўнае — не само паходжанне ўпрыгожванняў з полацкага скарбу, а тое, што ўжо ў X ст. беларускія землі мелі надзвычай развітыя культурныя сувязі з навакольнымі тэрыторыямі.

Да таго ж, як гэта ні дзіўна, полацкі скарб не быў прызначаны для ўпрыгожвання нейкай асобы. Усе рэчы маюць пашкоджанні, уяўляюць з сябе асобныя фрагменты. Таму відавочна, што скарб планавалася пераплавіць і выкарыстаць для стварэння новых упрыгожванняў айчыннымі ювелірамі — залатарамі.

мерам у 1000 квадратных метраў на тэрыторыі вялікага пасада, якая існавала цягам XII — XIII стст. Існуе вялікая верагоднасць, што там працавала сям’я Лазара Богшы.

Сам жа скарб звязаны з падзеямі 910 — 980 гг., вядомай гісторыяй, калі на Полацк напаву наўгародскі князь Уладзімір і забіў князя Рагвалода, а ягоную дачку Рагнеду ўзяў сабе ў жонкі. Наступныя, больш дэтальныя, даследаванні тэрыторыі, дзе быў выяўлены скарб, засведчылі, што ў IX — X стст. там існавала паселішча, тагачасныя вакольныя горады, у якім жылі рамеснікі. Хутчэй за ўсё, каб уратаваць скарб ад наўгародскіх захопнікаў, закапалі яго ў зямлю, дзе ён і праляжаў цэлае тысячагоддзе.

К.А.
На здымках: залатыя скарбы з Полацка.

Тое, што аб’ядноўвае

Першая чарга экспазіцыі “Рэлігія і культура Беларусі” адкрылася днямі ў Дзяржаўным музеі гісторыі рэлігіі ў Гродне. У шасці залах з’явіліся экспанаты, што адлюстроўваюць, як развівалася культура нашай краіны пад уплывам розных канфесій. Пра гэта паведамліў “К” намеснік дырэктара музея па навуковай рабоце Ігар Ганчарук.

Джаратыўна-прыкладное мастацтва, архітэктура (у выглядзе макетаў храмаў), развіццё пісьменства, кніжныя традыцыі беларусаў, а таксама абрады, святы, вучэнні прадстаўнікоў іншых народаў на тэрыторыі краіны прадстаўлены тут. Самыя старажытныя экспанаты сведчаць пра архаічныя вераванні пачынаючы ад IV тыс. да н. э. Іконы, старадрукі, хромалітаграфіі, даследаванні распавядаюць пра зараджэнне і развіццё праваслаўя, ка-

таліцызму, ісламу ды іудаізму, атэізму і сучаснае стаўленне да рэлігіі насельнікаў Беларусі.

Па словах Ігара Ганчарука, пры стварэнні экспазіцыі супрацоўнікам музея дапамагалі гісторыкі, архітэктары, археолагі, мастацтвазнаўцы з Гродна, Мінска, а таксама — з гарадоў Расіі і Польшчы. “Мы ў сваёй працы імкнуліся паказаць тое, што нас

аб’ядноўвае: вечныя духоўныя каштоўнасці, культуру”, — дадаў ён. У наступным годзе чакаецца адкрыццё яшчэ чатырох экспазіцыйных залаў. Нагадаем, што ўсяго ў Музеі гісторыі рэлігіі іх 11.

С.Ю.
На здымках: Дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі ў Гродне; герб горада над Нёманам з фасада будынка.

Варэнікі з макам, піражкі, каўбаска і, вядома, куцця... Пачаставацца ўкраінскімі прысмакамі, даведацца пра культуру і традыцыю зімовых украінскіх святаў, паслухаць і паспяваць украінскія “колядкі та щедрыкі” — добры падарунак сваім землякам і сябрам зрабіла Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь, зладзіўшы свята “Украінскія зімовыя вечарніцы”.

Хто склеіў цудадзейны глечык?

Прадстаўнікі дыпмісіі розных краін, актывісты грамадскіх украінскіх аб’яднанняў, харавыя, выканальніцкія калектывы, сем’і прадстаўнікоў Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь... Свята праходзіла ва ўрачыстай і, разам з тым, нязмушанай атмасферы, калі кожны прысутны мог выступіць у ролі як артыста, так і гледача.

— Зімовыя святы на Украіне пачынаюцца 4 снежня, калі адзначаецца Увядзенне ў храм Прасвятой Багародзіцы, — распавяла вядучая імпрэзы, намеснік старшыні Беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра” Таццяна Бей. — 7 снежня — дзень вялікапакутніцы Кацярыны, 13 снежня — Андрэўскія вечарніцы. Далей — дзень святой Варвары, святога Мікалая Цудатворца; 7 студзеня — улюбёнае свята — Раджства Хрыстова, Шчодры Вечар; 14 студзеня — стары Новы год — Святы Васіль; 19 студзеня — Вадохрышча...

На Андрэўскія вечарніцы ў пэўных рэгіёнах Украіны ладзіўся абрад “Разбіты глечык”. Дзяўчына з добрымі пажаданнямі частавала людзей на вечарніцы прысмакамі з глечыка. Калі посуд пусцеў, глечык разбівалі — яго аскепкі лічыліся “цудадзейнымі” і разбіраліся “на шчасце”. Жвава і запамінальна інсцэніраваў цікавы абрад продкаў фальклорны ансамбль украінскай песні і абраду “Ватра”. І толькі разляцеліся кавалачкі чароўнага глечыка, як самыя кемлівыя з гасцей паспелі падабраць парачку “цудадзейных” аскепкаў.

Трэба адзначыць, што ўсе словы, песні, вершы, якія прагучалі на імпрэзе, былі напоўнены асаблівым пачуццём. І, сапраўды, каб выказаць любоў да роднай зямлі, дастаткова нават маленечкага чатырохрадкоўя, куплету, які спяваецца з душою. Песні пра каханне ў выкананні ансамбля “Ятрань”, калядкі, віншаванні, гімны ў выкананні калектываў “Украінская песня”, “Крыніца”, “Ватра” — былі выкананы менавіта так.

— Я рыхтавалася да сённяшніх вечарніц з вялікім імпэтам, — распавяла артыстка народнага хору “Крыніца” Вольга Круцко. — У невялікай інсцэніроўцы мая геранія мусіць распавесці сваёй дачцэ аб святым Мікалаі, які прыходзіць да ўсіх дзетак — паслухмяных і непаслухмяных. Вершык быў адпаведнага рытму, а я не знайшла гатовай калыханкі — яна патрэбна там па сцэнарыі. Што рабіць? У выніку мелодыя нарадзілася сама. Я вывучыла яе і праспявала на выступленні...

Спадарыня Вольга, якая жыве ў Беларусі ўжо каля дзесяці гадоў, прызналася, што для яе вялікае задавальненне і гонар спяваць у народным хоры. “Цяпер я на пенсіі і, можна сказаць, сваёй творчасцю

выконваю гуманітарную місію”, — усміхаецца яна. Артыстка ахвотна распавяла і пра свой сцэнічны касцюм, які стварала, абапіраючыся на досвед даследчыкаў украінскіх строяў.

— Вядома, гэта не аўтэнтка, але ён адлюстроўвае маё ўяўленне пра тое, як мусіць выглядаць украінка XXI стагоддзя, — падкрэсліла яна.

Свае стаўленне да культуры і традыцый продкаў выказала і Таццяна Бей.

— Я была гарадскім дзіцем, але заўжды ў дзяцінстве прыезджала на зімовыя святы да бабулі, ведала ўсе звычкі, — дзеліцца яна ўспамінамі. — Памятаю, як маленякая насіла вячэру суседзям напярэдадні Каляд, 6 студзеня, увечары... Дзіця — нібы анёлак!..

Куццю на свята рабілі з жыта, удакладняе намеснік старшыні Беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра”. Яна была зварана пэўным чынам: так, каб яе немагчыма было з’есці многа — толькі пачаставацца. І гэтая традыцыя — варыць куццю на зімовыя святы — захавалася па сёння амаль у кожным украінскім доме. Каб упэўніцца ў гэтым, дастаткова было кінуць вокам на святочны стол — і, не ўтрымаўшыся, пачаставацца.

Пад час сумеснага выканання артыстамі калектываў і гасцямі ўлюбёнай украінцамі каляднай песні “Добры вечір тобі,

пане господарю!” знаёмлюся з адэсіткай Кацярынай Пятроўнай. Яна вучыцца ў Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце па парадзе маці, беларускі, якая настаяла на тым, каб дачка атрымала адукацыю менавіта ў адной з беларускіх ВНУ.

— Так, я заўважыла, што ў Беларусі частцей гатуецца куццю з грэчкі, рысу, — адзначае адрозненні ў прыгатаванні святочных страў дзяўчына. — У нашай сям’і традыцыя рыхтаваць святочны стол з 12-ці абрадавых страў шануецца кожны год.

— Увогуле ж, — кажа Кацярына, — мяне беларусы вельмі ўражваюць сваёй лагоднасцю. — Украінцы, падаецца, больш тэмпераментныя. Аднак і украінцы, і беларусы — людзі вельмі добрай душы.

На “Украінскія зімовыя вечарніцы” гэта асабліва адчувалася.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
На здымках: народны хор “Крыніца”; святы Мікалай завітаў на вечарніцы.

Пры ўсёй геніяльнасці свайго каларыстычнага таленту, пры ўсёй неўтаймаванасці свайго тэмпераменту, пры ўсёй маўклівай упартасці свайёй натуре, якая прымушала Суціна ісці да канца ў вырашэнні самых рызыкаўных задач, ён быў вельмі чуллiвым чалавекам. І аб гэтым мы працягваем свой расповед.

(Працяг. Пачатак у № 4 за 2011 г.)

З успамінаў Марэўны, якія тычацца перыяду жыцця Хаіма Суціна ў Вільні: “Суцін бачыў, як усё ярчэй працягваюцца ягоныя здольнасці; у яго з’явілася і ўзмацнілася пачуццё ўласнай годнасці... Адначасова ў ім развіўся і “талент” іншага роду. Заўсёды знаходзяцца людзі, якім падабаецца частваць выпіўкай напугалодных студэнтаў, каб потым пацяшацца з іх п’яных выбрыкаў. З іхняй ласкі Суцін займае “прывычку” шмат піць. Такім чынам, калі апекуны вырашылі завяршыць ягонае навучанне, у Суціна ўжо былі праблемы са страўнікам і хворая печань. Да ўсяго, пацэпвалася левае вока і здараліся частыя прыступы нейкай незразумелай хваробы...”. Некаторыя даследчыкі творчасці Суціна сцвярджаюць, што да п’янства Хаіма ў Парыжы прывучыў Мадзільяні. Але мастак ужо быў да гэтага “падрыхтаваны” ў Вільні, дзе, хутчэй за ўсё, і атрымаў язвавую хворобу, альбо, прынамсі, абвастрыў яе...

Карацей кажучы, у ліпені 1912 года Суцін з Кікоіным, зноў жа, з дапамогай нейкага “заступніка” — ці то адваката, ці то ўрача, — знайшлі новае месца — Францыю. Крэмень трапіў туды трохі раней: на сваю рызыку, з дапамогай платнага правадніка нелегальна перайшоў мяжу, і праз Германію, пешкі (!), дабраўся да Парыжа. Адтуль марыў махнуць праз акіян у Амерыку, але новае, адкрытае, свежае паветра культурнай сталіцы зрабіла сваю справу...

У Парыжы, ледзь сышоўшы з цягніка, Суцін і Кікоін часова развіталіся, дамовіўшыся праз некалькі дзён сустрэцца альбо проста ў Луўры, альбо на здымнай кватэры ўдачлівага Пінхуса Крэменя і яго маладой сяброўкі Брыгіты Стромбал на “Сітэ Фальг’ер”: іншых парызскіх адрасоў Хаім і Міхаіл (хутка ён стане Мішэлем) не ведалі.

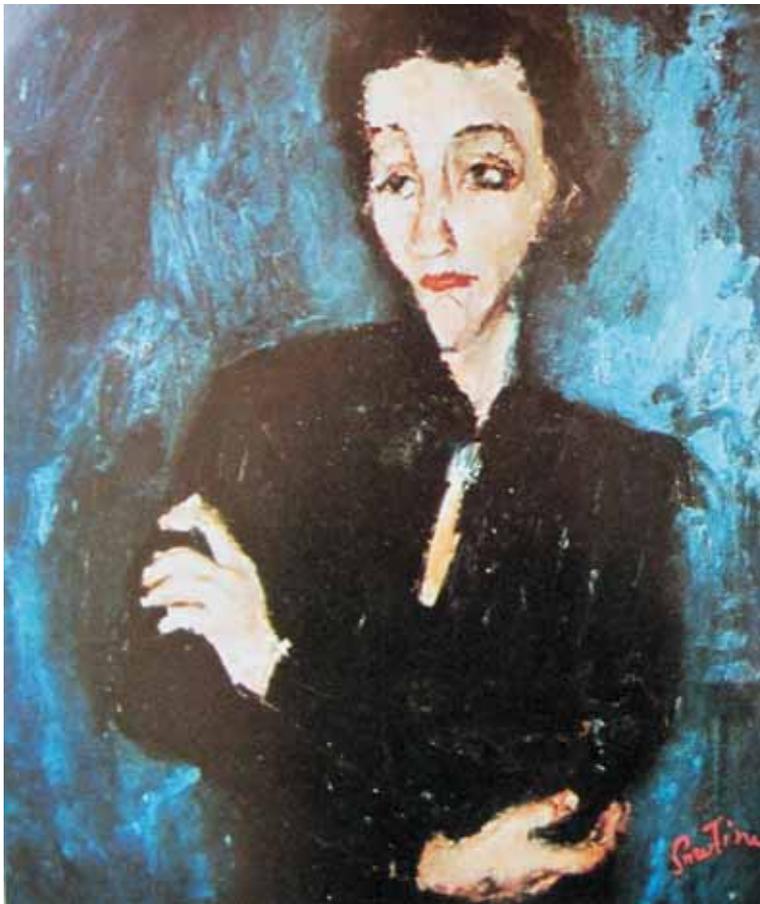
З таго ўсё і пайшло... Спачатку было вельмі цяжка. Каб зарабіць на харчаванне, Суцін цягаў чужыя чамаданы, галадаў, працаваў вартайніком на чыгунцы, хадзіў у лахманах, перабіваўся дабрачыннай поліўкай, змяняў жыллё... Калі падыходзіў тэрмін плаціць за пакой, бегаў ад судовых выканаўцаў, часам напіваўся ўшчэнт, часам прастойваў каля стойкі бара ў спадзяванні, што хто-небудзь пачастуе яго віном або кубачкам кавы. Успамінае Ілля Эрэнбург: “У Суціна быў выгляд перапалоханы і сонны, здавалася, яго толькі што прымуслі прагнуцца, ён не папсеў памыцца, пагаліцца, у яго былі вочы зацкаванага зверга, магчыма, ад голаду...” А вось што напісалі французы Кастэн і Леймары: “Суцін зведаў толькі голад, пабоі, знявагу, цяжкую скучанасць свайго асяроддзя, для якога ён быў ужо чужы, супраць якога паўстаў, але стыгматы якога ніколі не сцерліся”. Аднойчы ў адна Суцін спрабаваў скончыць жыццё самагубствам, але ў апошнюю хвіліну яго выратаваў ад пяці Крэмень...

Аднак, на маю думку, не трэба і перабольшваць у адносінах да яго нібыта крайняй галечы. Часта ён проста свядома выбіраў для сябе такі вобраз жыцця. І іншага не жадаў. Нават, калі стаў багатым чалавекам (про што я скажу ніжэй), ён, прынамсі, у душы і ў паводзінах прапаведаваў жабрацтва. Апроч таго, у першыя гады жыцця ў Парыжы дапамагалі яму матэрыяльна і з жыллём Крэмень, Кікоін, Мешчанінаў, якія да таго часу ўладкаваліся параўнальна няблага.

Усё гэта давала магчымасць Суціну наведаць на вуліцы Канстанс, на Мармартры, майстэрню знакамітага мастака Фернана Кармона — былога настаўніка Ван Гога і Тулуз-Латрэка, — дзе творца вучыўся акадэмічнай тэхніцы пісьма, пры-

Хаім Суцін. Па той бок міфаў

Х.Суцін. “Партрэт Мары Лані”.

ёмам старадаўняга жывапісу. Пазней праводзіў шмат вечароў у Рускай акадэміі на Авеню дзю Мэн, на тэльных баку вакзала Манпарнас, дзе былі дзве майстэрні — скульптурная і жывапісная. “Тут сустракаліся маладыя эмігранты з Кіева, Віцебска, Мінска, Рыгі і Адэсы, — піша Марэўна. — Былі тут і вучні з Фінляндыі ды Эстоніі, мімаходзь затрымліваліся тыя, хто прыязджаў з Пецярбурга і Масквы... На гэтых шматлюдных вечарынах бывалі Мадзільяні і іншыя “нярускія” мастакі. У далёкім кутку майстэрні, каля печы, пазіравала аголеная мадэль, і мы малявалі вельмі свабодна, што хацелі і як хацелі. Суцін сядзеў заўсёды ззаду, закрываючы газетай сваю работу. Мне ніколі так і не давялося ўбачыць хаця б адзін з яго рысункаў. І іншым разам мяне займала пытанне: а ці рысавалі ён наогул што-небудзь? Узімку, па суботах, пасля малявання, распальвалі самавар і пілі гарбату... Суцін быў ціхім. Ён піў гарбату, як п’юць рамнікі — са сподачка і ўпрыску з колатым цукрам, — па выразе твара і па ўсім было відаць, што ён упіваецца шчасцем у гэтай атмасферы...”

Але найлепшай школай мастацтва стаў для Суціна Луўр, дзе творца капіраваў класікаў Адраджэння, дзе захапляўся без памяці Рэмбрантам, Клуэ і Курбэ. Вось што піша пра сваю першую сустрэчу

мы, вельмі вузкія, якія самі жыхары называлі трунамі. Побач з ратондай збудавалі яшчэ некалькі памяшканняў, больш камфартабельных, дзе пасяліліся сямейныя мастакі. Іх ахрысцілі “княжакім кутком”. Ні вадаправода, ні іншых выгод у “Вулі” не было. Летам у майстэрнях рабілася нясцерпна гарача. І кансьержка са шланга палівала вадой сцены, каб аблегчыць пакуты жыхароў. А зімой яны апраналі на сябе ўвесь свой гардэроб і саргваліся танным віном. Затое майстэрні былі размешчаны сярод паплавоў і квітнеючых дрэў.

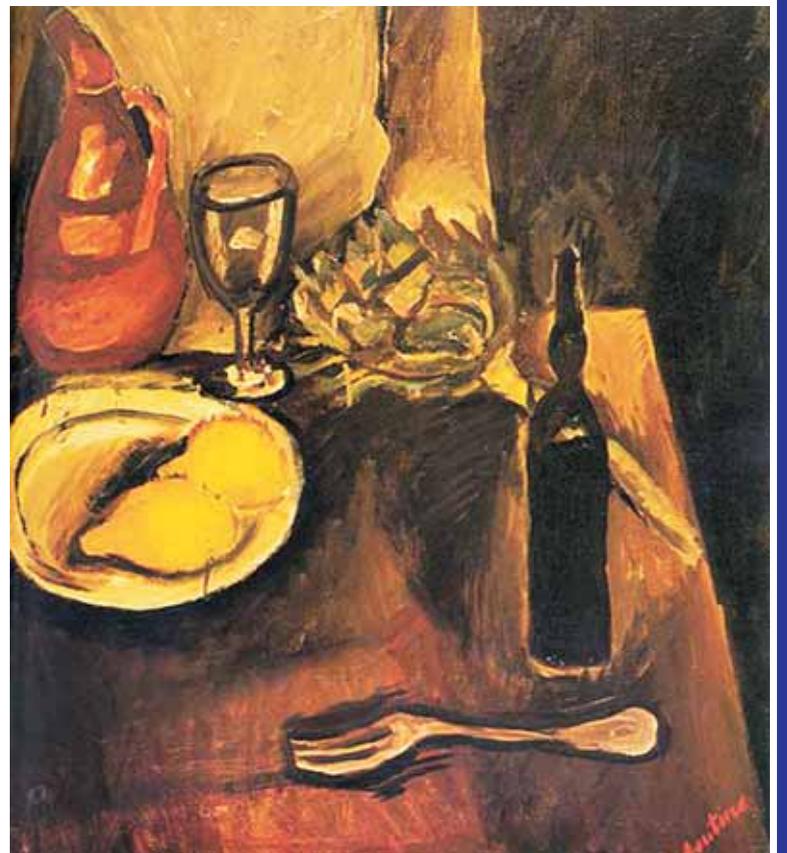
“Вулей” быў адзелены ад Парыжа пустэчай, палямі, і ягоныя насельнікі фактычна былі пустэльнікамі. Але чуткі пра існаванне “вілы Медзічы для беднякоў” хутка пайшлі па ўсёй сталіцы, і туды пацягнуліся мастакі, акцёры, пісьменнікі, музыканты, крытыкі. У хуткім часе на-

то проста ў двары ладзіліся вяселья сабанту, дзе асабліва вылучаліся “вулічныя музыканты”: былы кіяўлянін, скульптар-кубіст Аляксандр Архіпенка, што добра спяваў цудоўным барытонам “Дубинушку” і “Стеньку Разіна”, цыганскія раманы, і нармандзец Фернан Лежэ, які акампаваў яму на... арфе. У адрозненне ад іх Суцін, пакуль не сустрэў паэта і гандляра карцінамі, паляка Леапольда Збароўскага і Амадэа Мадзільяні, быў чалавекам вельмі неплодзімым і нават баязлівым.

Яркі інтрыгуючы свет Манпарнаса, вядома ж, скажаў сапраўднае аблічча мастакоў. Для многіх з іх, асабліва — для Суціна, месца тое (як калісьці для Тулуз-Латрэка — Манмартр) аказалася не толькі дэкарацыяй — на яе фоне ён бачыў людзей у іх аголенай сутнасці. П’яныя скандалы, голад, незабавныя інтрыгі, зайздрасць, убогасць жылля, сцюжа, сырасць, дзікі і неўпарадкаваны побыт “Вуля” — канешне, усё гэта было. І ў такой сітуацыі Суцін спачатку пачуваў сябе не вельмі ўтульна. За вяслоццю Манпарнаса юнак са Смілавічаў лепш чым хто-небудзь іншы ўгадваў горкія слёзы зняважаных і абражаных. Тым больш, што і сам ён у свае 20 — 22 гады ўжо зведаў столькі ліхтургі і адзіноцтва. Але ў гістарычнай перспектыве, на мой погляд, усё гэта не мае рашуча ніякага значэння, бо, як пісала Гертруда Стайн, “Парыж быў унікальным месцам для тых з нас, хто павінен быў стварыць мастацтва і літаратуру дваццатага стагоддзя”. Аднак, думаю, калі б не суайчыннікі Суціна з Беларусі, калі б не яго “духоўнік” Мадзільяні і разумныя маршаны, наўрад ці ён дажыў бы да таго, каб паспець цалкам акунтуцца ў мора славы і прыжыццёвага прызнання.

А вось непітушчы “працаголік” Марк Шагал, што добра ведаў сабе цану, у адрозненне ад іншых суайчыннікаў, не любіў “бруднага крата” Суціна, як і яго сябра Модзі, хаця да апошняга ставіўся больш памяркоўна, бо “...заўсёды любіў прыгожыя твары”. А Мадзільяні сапраўды быў ад прыроды вельмі прыгожым чалавекам. “Такія мастакі, як Мадзільяні і Суцін, — угадваў Шагал, — жылі са сваімі натуршчыцамі. Яны вярталіся ноччу п’яныя і шпурлялі чаравікамі ў мае вокны: “Ага! Зноў распісваеш гэтых сваіх кароў!” І ўсё ж, калі Шагал у 1914 годзе сабраўся ад’язджаць на радзіму, Суцін зайшоў у яго майстэрню ў надзеі заняць яе. Але Марк

сельніцтва “Вуля” складала 140 чалавек. Гэта была стракатая ўнікальная сумесь нацыянальнасцей, характараў, тэмпераментаў, талентаў: ад японца Фужыты да мексіканца Рыверы, ад румына Бранкузі (Брынкушы) да венгра Чакі, ад французца Лежэ да ўкраінскай палясцінкі Арловай, ад чыльіца Ортасы дэ Саратэ да...
Новая старонка ў гісторыі “Вуля” пачынаецца ў 1910 годзе, калі там пачалі сяліцца мастакі з Беларусі, Расіі, Украіны: Шагал, Мешчанінаў, Крэмень, Цадкін, Ліпшыц, Архіпенка, Штэрэнберг, Жаўткевіч... У 1912-м “Ля Рус” наведваў карэспандэнт газеты “Киевская мысль” А.Луначарскі і напісаў аб ім як аб “жывопісном и убогом, огромном коллективном гнезде художников... Вавилоне № 2”. Кансьержка, добрая мадам Сегандэ, карміла ўсіх супам, бульбай і зя-

Х.Суцін. “Нацюрморт з лімонамі”.

лёным гарошкам. “Ах, мае мастакі, — уздыхала яна, — гэта ж Божыя дзеці. Гэта мае бедныя пчолкі. Яны не заўсёды прыносяць мёд, а калі і прыносяць, дык ён часта мае горкі смак. Але есці трэба кожнаму...”

Мастакам дапамагала і сям’я Аструн, якая падкормлівала іх, пазычала ім грошы. Мадам Аструн прыдумала для Суціна і яго таварышаў спецыяльную страву з памідораў і бульбы, якую яны ахрысцілі “вулейка”. “Ля Рус” позна засынаў і позна прачынаўся. Калі ў каго-небудзь з’яўляліся грошы,

Захаравіч цвёрда сказаў, што хутка вернецца, і абматаў свой замок тоўстым дротам 25 разоў. Дзіўная наіўнасць! У майстэрні ён часова пакінуў каля 150 сваіх палотнаў. Калі праз... дзесяць гадоў вярнуўся, дык на дзвярах вісеў новы замок, і тут прабывалі зусім іншыя людзі. Канешне, ніякіх карцін не было. Толькі недзе ў мастацкай краме па вуліцы Дэламбр выпадкова натрапіў на свой стары мальберт і выкупіў яго за 10 франкаў...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стагоддзя".
- Выстаўка "Мастацтва Узбекістана са збораў НММ РБ".

Да 24.02.2011 г.

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Павел Валынцэвіч. Фоталетапіс даўжынёй у паўстагоддзя".
- "Полацкі залаты скарб".
- "Пачатак. Музей

Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- "Дарагі мой каляндар".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў "Дзядзька Янка, добры дзень!".
- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту

■ "Спадарожнікі дзяцінства".

- "Вандроўка: зіма-лета" (выстаўка Алёны Хатэнка).
- "Беларускія пісьменнікі XX ст. у творах выяўленчага мастацтва".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Смерць — гэта не правасуддзе".
- "Как молоды мы были... Семейный альбом".
- "Савецкае грамадства і вайна

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавая фантазія мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзяччу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маентка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Повязь часоў".
- "А па начах мне сняцца коні...".

Паўночнае крыло палаца

вагоне, у партызанскай зямлянцы.

- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

Выстаўкі:

- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- "Калядны фэст". Да 30.01.2011 г.
- "Нам засталася спадчына...". Да 30.01.2011 г.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка работ стыпендыятаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка "Мелодыі горада" студыі "Прамень".

КАРШЫННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Харьтонавіч Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка работ Аляксандра Ісачова і Алега Арлова.
- Выстаўка "Лунаючыя кветкі".

Выстаўкі:

- "Вышыўка Наталлі Коршак".
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад Свет субтрапічных раслін жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў В.Альшэўскага, М.Баразны, У. Зінкевіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў в. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- "Хараставы славянскага ўзору".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 28, 29, 30 —

беларускай моды".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
- "Чароўныя лапічкі для сына і дачкі". Да 28.01.2011 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

напісання паэмы "Курган").

- "Плянучь будучыні ў вочы..." (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Святло стагоддзяў".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Кветкі пасярод зімы" (выстаўка дэкаратыўных раслін).

1941 — 1945".

- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемліваці". Да 12.05.2011.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Чараўніцтва і магія" (выстаўка васковых фігур).
- Выстаўка "Вандроўка" Ю.Платонава.
- Выстаўка "Усе шляхі вядуць да дому".
- "Іван Шамякін. Мае кнігі — мая біяграфія".
- "Новыя паступленні ў музейны збор".

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 28, 29, 30 —

"Снягурка"
М.Рымскага-Корсакава.

- 2 лютага — "Эсмеральда" Ц.Пуні.
- 3 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.
- 4 — "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага.
- 5 — "Севільскі цырульнік" Дж.Расіні.

РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- 28 студзеня, 4 лютага — "Дзёнік паэта" С.Кавалёва.
- 29 — "Чорны квадрат" М.Адамчыка, М.Клімковіча.

- 30 — "Інфляцыя пачуццяў" М.Рудкоўскага.
- 1 лютага — "Яго апошняе каханне (Лета)" А.Дзялендзіка.
- 2 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Балька.
- 5 — "Каласы пад сярпом тваім" У.Караткевіча.

БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 4, 5 лютага — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 29 — "Ладдзя распачы" У.Караткевіча.
- 30 — "Церам-церамок" С.Маршак.

